

Thema
Op reis
📅

Programma Open Monumentendagen

Dordrecht | 13 & 14 september 2014 | www.monumentenindordrecht.nl

Dordrecht Marketing

**Open
Monumentendagen
Dordrecht 2014**

	Programmaoverzicht	5
	Dordrecht Monumentenstad	6
	Open Monumentendagen: Op reis	8
	Intree Dordrecht VVV: centraal informatiepunt	10
	Open Monumenten	12
	Plattegrond Open Monumenten	40-41
	Vervolg Open Monumenten	43
	Programmaoverzicht per monument	50
	Wandelroute Op reis	58
	Muziek	66
	Speciale activiteiten	72
	Bereikbaarheid	78

Open MONUMENTENDAG

Rabo Vastgoedgroep
Hoofdsponsor

Colofon

- Uitgever: Dordrecht Marketing
Spuiboulevard 99, 3311 GN Dordrecht
openmonumentendagen@dordrecht.nl
- Oplage: 12.500 exemplaren
- Verspreiding: Een exemplaar is gratis verkrijgbaar bij alle deelnemende monumenten, culturele instellingen en intree Dordrecht | VVV
- Samenstelling: Tatiana Jochems, Claudia Blomert en Sander Slegtenhorst
- Eindredactie: Loes van Gestel
- Tekstbijdragen: Dordrecht Marketing, Dordrechts Museum, IVN, Monumentenzorg & Archeologie, VVV Zuid-Holland Zuid, Frits Baarda, Nico de Mie en anderen.
- Vormgeving: Commond - Content for brands, Breda
- Drukwerk: Drukkerij Dekkers van Gerwen, Dordrecht
- Beeldmateriaal: Dordrecht Marketing, Dordrechts Museum, Regionaal Archief Dordrecht, Frits Baarda, Tim Leguijt, Mascha Joustra, Ton Koene, Piet Mes, Fokko van der Straaten, Ries van Wendel de Joode en anderen.

Plattegrond © Gemeente Dordrecht

© Dordrecht Marketing 2014. Alle informatie in deze gids is opgenomen naar de stand van zaken per 11 juli 2014 en is met de grootste zorg samengesteld. Zonder schriftelijke toestemming van de uitgever is gehele of gedeeltelijke overname van teksten, foto's en illustraties uitdrukkelijk verboden. Uitgever, redactie en medewerkers aanvaarden geen aansprakelijkheid ten aanzien van wijzigingen, onvolledigheden, fouten en onvolkomenheden.

Dordrecht Marketing

Hoe ver moet je gaan?

Dordrecht, bijzonder dichtbij.

www.dordrechtbijzonderdichtbij.nl

Dordrecht Marketing

Schapenkopje®

AMBER

Dit zacht gehopt **biertje** móet u proberen!

*Stadsbrouwerij Dordrecht
brouwt ambachtelijke **Dordtse bieren**
onder het merk Schapenkopje®*

www.stadsbrouwerijdordrecht.nl

Programmaoverzicht

Hieronder vindt u een overzicht van de meest in het oog springende activiteiten. Daarnaast hebben verschillende monumenten een eigen programmering die u terug kunt vinden op pagina 50 t/m 57. Laat u verrassen door de stad van meer dan duizend monumenten!

Kijk voor de laatste informatie en programmawijzigingen op: www.monumentenindordrecht.nl of Twitter: @OMDDordrecht

Activiteit	Locatie	Tijd	Meer informatie
Vrijdag 12 september			
Klassendag	Diverse monumenten	13.00 - 15.00 uur	Speciale activiteiten
Autono Speakers	Stadswerven, Maasstraat	20.30 uur	Speciale activiteiten
Zaterdag 13 september			
Open Monumenten		10.00 - 17.00 uur	
Nationale Orgeldag	Diverse kerken	10.00 - 17.00 uur	Programmaoverzicht per monument
Beklimmen toren Grote Kerk	Grote Kerk	10.30 - 16.30 uur	Programmaoverzicht per monument
Maak een reis door het Biesbosch verleden	Baanhoekweg 53	vanaf 11.00 uur	Speciale activiteiten
Tentoonstelling AWN	Munt 5	11.00 - 17.00 uur	Speciale activiteiten
Noordkaap-taxi	Station en historische binnenstad	11.00 - 21.00 uur	Speciale activiteiten
Gratis stadswandelingen o.l.v. VVV-gidsen	Intree Dordrecht	12.00, 13.30 en 15.00 uur	Intree Dordrecht VVV
Voorstraat Noord Festival	Voorstraat Noord en Riedijk	12.00 - 23.00 uur	Speciale activiteiten
Rondvaarten Pieter Boele & bezoek binnenvaartsentrum	Groothoofd/Maasstraat 13	12.00 - 16.00 uur	Speciale activiteiten
Rondvaarten Fraternità en Nereide	Pottenkade		Speciale activiteiten
Rondrit met de Paardentram	Historische binnenstad	12.00 - 16.00 uur	Speciale activiteiten en Plattegrond
Antieke koetsenrit & Ringsteken	Weizigt NMC en Beverwijcksplein	12.30 - 14.45 uur	Speciale activiteiten
IVN-wandeling Wantijpark	Baden Powelllaan	14.00 - 15.30 uur	Programmaoverzicht per monument
Instapwandeling Park Merwestein	Park Merwestein	14.00 - 15.30 uur	Programmaoverzicht per monument
Raad op Straat	Het Hof	12.00 - 16.00 uur	Speciale activiteiten
Muziekstroom: Lisa Jacobs & Ardesko	Energiehuis	20.00 uur	Muziek
Drijf-in Bioscoop: The Grand Budapest Hotel	Wolwevershaven	20.15 - 22.30 uur	Speciale activiteiten
Zondag 14 september			
Open Monumenten		12.00 - 17.00 uur	
Noordkaap-taxi	Station en historische binnenstad	11.00 - 21.00 uur	Speciale activiteiten
Villa Augustus: Narratio Quartet	Oranjelaan 7	11.00 uur	Muziek
Gratis stadswandelingen o.l.v. VVV-gidsen	Intree Dordrecht	12.00, 13.30 en 15.00 uur	Intree Dordrecht VVV
Beklimmen toren Grote Kerk	Grote Kerk	10.30 - 16.30 uur	Programma per monument
Kunstrandje Dordt	Historische binnenstad	12.00 - 17.00 uur	Speciale activiteiten
Rondvaarten Pieter Boele	Groothoofd	12.00 - 16.00 uur	Speciale activiteiten
Rondvaarten Fraternità en Nereide	Pottenkade		Speciale activiteiten
Rondrit met de paardentram	Historische binnenstad	12.00 - 16.00 uur	
De Luthiers: Strijkkwartet Furioso	Voorstraat 13	12.30 en 14.00 uur	Muziek
Classic4Dordt	Beverwijcksplein	13.00 - 22.00 uur	Muziek
Muzikale Monumenten: CaboCubaJazz	Bonifatiuskerk	14.00, 15.00 en 16.00 uur	Muziek
Muzikale Monumenten: Marlene Dorcena	Dolhuis	14.00, 15.00 en 16.00 uur	Muziek
Muzikale Monumenten: Pavadita Tango String Quartet & Juan Carlos Tajés	Stadhuis	14.00, 15.00 en 16.00 uur	Muziek
Muzikale Monumenten: Etnosaraj	Trinitatskapel	14.00, 15.00 en 16.00 uur	Muziek
Muzikale Monumenten: Eléonor	West-Indisch huis	14.00, 15.00 en 16.00 uur	Muziek
Pastafeest	Nieuwstraat	16.00 - 21.00 uur	

Dordrecht Monumentenstad

Meer dan duizend monumenten, een bewogen handelsverleden en een rijke verzameling aan verhalen en legenden; in de historische binnenstad lijkt soms de geschiedenis te herleven. Tot op de dag van vandaag zijn duidelijke sporen terug te vinden van de gloriejaren waar de stad in de Middeleeuwen in verkeerde.

Uitzicht op het Maartensgat

Stapelrecht

Dordrecht kreeg in 1299 stapelrecht. Het recht hield in dat goederen die via een stad werden vervoerd, eerst in de stad moesten worden opgeslagen en daar te koop werden aangeboden, vaak met verplichte tussenkomst van een lokale handelaar. Dordrecht was de eerste stad van Holland die dit belangrijke recht verkreeg. Door haar strategische ligging ontwikkelde Dordrecht zich tot een belangrijke handelsplaats voor onder andere wijn, hout, suiker en graan. Tijdens een bezoek aan de historische binnenstad kunt u dan ook niet om de karakteristieke binnenhavens heen. De Nieuwe Haven, Wolwevershaven en Bomhaven herinneren nog aan die tijd. Langs de havens kunt u de belangrijke overslaggoederen van destijds nog duidelijk terugvinden, zoals de namen Wijnstraat en Wijnhaven verraden. Aan de Pottenkade, naast de Grote Kerk, verkochten pottenbakkers hun aardewerken koopwaar.

Dordtse munt

Om zich als graafschap te profileren voor met name Vlaanderen en Brabant, was Dordrecht in 1368 de logische stad die het privilege kreeg om Hollandse Munten te slaan. In de eeuwen daarna bloeide de muntproductie en werd tot 1806 de Munt van Holland geslagen. Ondanks het karige loon en het zware werk in het munthuis was een erfmuntersplaats een begeerde baan. De munters hadden namelijk allerlei voorrechten zoals vrijstelling van wachtdiensten en tolvrijheid. Bovendien hoefden zij geen accijns te betalen op wijn, bier, brood en vlees. Vaak werd het werk echter niet door deze erfmunters gedaan, maar hadden zij een knaap in dienst die voor een sober loon hun werk deed. Loop op de Voorstraat Noord eens onder het Muntpoortje door. Vrijmetselaarsloge la Flamboyante neemt nu de helft van het vroegere Muntgebouw in beslag.

Eerste Vrije Statenvergadering

Ook op politiek gebied speelde Dordrecht een belangrijke rol. In 1572 kwamen twaalf Hollandse steden in het geheim in Dordrecht bijeen om het verzet tegen de Spaanse overheerser te bundelen. Ze steunden Willem van Oranje met geld voor een leger en erkennen hem als enig stadhouder. De Eerste Vrije Statenvergadering,

gehouden in Het Hof, markeert het begin van een zelfstandige Nederlandse staat: de onafhankelijke Republiek der Verenigde Nederlanden. Het Hof is tot begin 2015 gesloten vanwege een grondige verbouwing, maar een gedeelte is voor publiek geopend tijdens de Open Monumentendagen.

Open Monumentendagen

De historische binnenstad leent zich uitstekend voor een dagje uit. Zeker tijdens een van de vele evenementen die in de stad worden georganiseerd, zoals de Kerstmarkt, Boekenmarkt of het tweemaaljaarlijkse Dordt in Stoom. In het tweede weekend van september zijn het de monumenten zelf die in de schijnwerpers worden gezet tijdens de Open Monumentendagen. Tientallen monumenten zijn gratis te bezoeken voor het publiek en er is op cultureel gebied in, op en rondom de verschillende panden van alles te beleven. Naast deze uitgaav is er op de websites www.openmonumentendag.nl en www.monumentenindordrecht.nl gedetailleerde informatie te vinden over de jaarlijkse openstellingen.

Open Monumentendagen: Op reis

Het landelijke thema van de Open Monumentendagen, Op reis, laat u reizen over land, over water en in uw verbeelding.

Autoriteiten namen in 1934 deel aan een proefrit met de elektrische trein van Dordrecht naar Rotterdam. Onder meer de burgemeesters De Gaay Fortman van Dordrecht en Jansen van Zwijndrecht maakten een ritje.

Eiland

De ligging op een eiland heeft het Dordtse karakter gevormd: strijdend tegen het water waaraan de stad tegelijkertijd zijn rijkdom en uniek nationaal park De Biesbosch dankt. De ligging van het eiland werkte als katalysator voor de ondernemingszin van de Dordtenaren. Zonder de moderne bruggen en tunnels verliep al het vervoer noodgedwongen via de rivieren. Van oudsher waren er veerdiensten naar Zwijndrecht en andere dorpen in de streek. En in de negentiende eeuw verzorgden stoomboten diensten naar Rotterdam en andere steden.

Zijn hoogtijdagen dankte de stad aan het stapelrecht. Door zijn strategische ligging ontwikkelde Dordrecht zich tot een belangrijke handelsplaats voor onder andere wijn, hout, suiker en graan. Iets wat u terugziet in de vele monumentale panden in de karakteristieke binnenhavens. Eeuwenlang heeft de waterzijde van de stad het aanzicht van Dordrecht bepaald. In de latere eeuwen werd ook de aansluiting via het land gemaakt met de bouw van het station en de aanleg van de Moerdijkbrug en de Zwijndrechtse brug. De spoorverbinding werd belangrijk, evenals de paardentram die reizigers aansluiting gaf tussen trein en veerdiensten.

Het drierivierenpunt is ook nu nog het drukst bevaren rivierenknooppunt van Europa. Over de Oude Maas, de Noord en de Beneden-Merwede kruisen de grootste vrachtschepen de wegen van pleziervaart en de waterbussen die, net als destijds de oude veerdiensten, reizigers vervoeren naar alle Drechtsteden en Rotterdam. Het station is sindsdien getransformeerd naar een heus intercitystation dat nog steeds reizigers uit alle windstreken verbindt.

Openstelling en activiteiten

Naast de 58 open monumenten zijn er nog tal van activiteiten en openstellingen, sommige met een speciaal 'reistintje'. De hoofdrol is daarbij natuurlijk weggelegd voor de prachtige panden. Sommige eenmalig opengesteld voor het grote publiek of zelfs deskundig toegelicht door medewerkers van Bureau Monumentenzorg & Archeologie, trotse eigenaren en vele vrijwilligers.

In dit boekje vindt u naast alle informatie over deze monumenten het complete programmaoverzicht (vanaf pagina 50) en de speciale activiteiten (vanaf pagina 72). Om net als de bewoners destijds aan de drukte van de stad te ontsnappen, kunt u een kijkje nemen in het Park Merwestein en het Wantijpark. In beide parken worden op zaterdag rondleidingen gegeven.

Men zegt van Dordrecht wel eens dat het een prachtig schilderij is. De Open Monumentendagen zijn dé gelegenheid om te zien hoe mooi dat schilderij tot leven kan komen. Niet alleen door het grote aantal speciaal opengestelde panden en de vele activiteiten die in en rondom de monumenten plaatsvinden, maar ook door de bijzondere themawandeling (vanaf pagina 58) die u meeneemt 'op reis' en verhaalt over reislustige Dordtenaren, handelaren en vreemdelingen. "Reizen is bijna als praten met mensen uit andere eeuwen." (René Descartes, 1596-1650). We nodigen u daarom van harte uit om in hun voetsporen te treden en Dordrecht te ontdekken.

Een goede reis gewenst!

intree Dordrecht | VVV: centraal informatiepunt

Centraal informatie- én startpunt van begeleide stadswandelingen is intree Dordrecht | VVV aan de Spuiboulevard 99. In dit bezoekersinformatiecentrum kunt u bij de VVV-balie informatie krijgen over de opengestelde monumenten en andere bezienswaardigheden. Voor een eerste oriëntatie op de stad is dit uw beginpunt.

Gastvrij en vernieuwend

Loop binnen bij intree om inspiratie op te doen voor de Open Monumentendagen in Dordrecht. Intree Dordrecht | VVV geeft u informatie op een vernieuwende manier, met audiovisuele presentaties, een interactieve maquette en in de kelder een bijzondere presentatie genaamd 'De schatten van Dordrecht'. Kinderen kunnen spelenderwijs de stad ontdekken. Tevens kunt u in de kelder letterlijk over de stad lopen: in een voormalige bankkluis vindt u een enorme luchtfoto van Dordrecht op de vloer.

Het gebouw

Intree Dordrecht | VVV is gevestigd in een door ir. J. de Vries ontworpen appartementen- en kantoorgebouw in de stijl van 'Het Nieuwe Bouwen'. Het werd opgeleverd in 1969 en is gebouwd in opdracht van de toenmalige ABN-bank. Het gebouw aan de Spuiboulevard is in de stijl van de Nieuwe Zakelijkheid ontworpen. Na het vertrek van de ABN-bank is het hoekpand in gebruik genomen als meubelzaak. Het is nu ingericht als een modern bezoekersinformatiecentrum waarbij op een inventieve manier gebruik is gemaakt van de oorspronkelijke kluisruimten.

VVV-informatiebalie

Direct links van de ingang bevindt zich de VVV-informatiebalie en de VVV-winkel met boeken, gidsen, kaarten, brochures en leuke cadeauartikelen. Hier zijn diverse boeken over de historie van Dordrecht verkrijgbaar, evenals de speciale themapublicatie van de landelijke Stichting Open Monumentendag: *Op reis*. Daarin komen allerlei landelijke monumenten aan bod die in het kader van het thema worden uitgelicht. Het boekje kost 9,50 euro. Aan de balie zijn verder (gratis) plattegronden van de stad verkrijgbaar en folders over de verschillende tentoonstellingen die te bezichtigen zijn.

Gratis stadswandelingen

Op 13 en 14 september beginnen bij Intree Dordrecht | VVV gratis stadswandelingen onder leiding van VVV-gidsen langs belangrijke monumenten en huizen-met-een-verhaal. Die zijn er volop in de Dordtse binnenstad. De wandelingen duren circa anderhalf uur en

beginnen om 12.00, 13.30 en 15.00 uur. U kunt de gratis stadswandeling enkel bij de balie van de VVV reserveren op de dag van de wandeling zelf. Kom dus op tijd, want vol is vol!

Overige wandelroutes

Speciaal voor de Open Monumentendagen is de stadswandeling 'Op reis' samengesteld. De volledige beschrijving is opgenomen vanaf pagina 58 van dit boekje. Een algemene beschrijving van een stadswandeling door Dordrecht is bij Intree Dordrecht | VVV te koop voor 2,75 euro. Een boekje bij het (bewegwijzerde) Rondje Dordt kost 4,95 euro. Voor kinderen is er de kinderstadsgids 'Help de toren valt om' van Frits Baarda met twee routes en een speurtocht naar dieren in de stad en kost 7,95 euro.

Intree Dordrecht | VVV is op zaterdag 13 september geopend van 10.00 tot 17.00 uur en op zondag 14 september van 11.00 tot 17.00 uur. Inlichtingen: www.vvvdordrecht.nl en www.intreedordrecht.nl. Telefoon: 0900 - 463 68 88.

Bekijk in de kluis de luchtfoto van Dordrecht.

Open Monumenten

Op zaterdag 13 en zondag 14 september zijn bijna 60 monumenten en musea geopend in het kader van de Open Monumentendagen. Deze zijn dan gratis te bezoeken. De deelnemende monumenten zijn te herkennen aan de blauwgele Open Monumentenvlag. Op de volgende pagina's staat van ieder open monument een beschrijving, bezoekvoorwaarden en openingsdagen en -tijden.

Grote Kerk

1 STADHUIS

Stadhuisplein 1

OPENINGSTIJDEN: zaterdag 10.00 - 17.00 uur en
zondag 12.00 - 17.00 uur.

Het stadhuis van Dordrecht is tussen 1383 en 1388 gebouwd door Vlaamse kooplieden. Zij gebruikten het gebouw als markthal. Vanaf 1544 zetelde het bestuur van de stad er en vond het zijn huidige bestemming als Stadhuis. In de zeventiende eeuw maakte de stadsgevangenis deel uit van het Stadhuis. Op zolder zijn nog de originele houtconstructies van de overkapping te zien evenals de oude gevangencellen. Uit dezelfde tijd stammen de kelders met kruisgewelven die nu als restaurant dienen (niet toegankelijk). Tussen 1835 en 1845

Deze symbolen geven u extra informatie:

Horecavoorziening

Rolstoeltoegankelijkheid

Nevenactiviteiten, zie vanaf pagina 50

Muziek, zie vanaf pagina 50

Stadhuis

is het gebouw ingrijpend verbouwd. De gevels verloren daarbij hun middeleeuws uiterlijk; stadsarchitect G.N. Itz gaf het pand een neoclassicistische voorgevel met een centrale, verhoogde en licht uitspringende zuilenportico met fronton. Opmerkelijk is de hoge attiek waarin rechthoekige vensters zijn aangebracht en de klokkentoren. Deze lijkt erg op de toren van de Nieuwe Kerk in Dordrecht, ook van Itz, en moet de macht van de bestuurders uitstralen. Later zijn twee gietijzeren leeuwen geplaatst aan weerszijden van de monumentale trap. De Kennedyzaal is tegenwoordig in gebruik als trouwzaal. Hier zijn wandschilderingen van Reinier Kennedy te zien die belangrijke episodes uit de Dordtse geschiedenis verbeelden. Ook in De Jachtkamer (uitgevoerd in Lodewijk XV-stijl) vinden trouwerijen plaats. Een folder met beschrijving van de vertrekken is verkrijgbaar bij een bezoek. Mindervaliden kunnen gebruik maken van de zijingang aan de Wijnstraat.

2 KUNST- EN ANTIK GALERIJ EUROP'ART

Grotekerksbuurt 6 - 8

OPENINGSTIJDEN: zaterdag en zondag van 10.00 - 17.00 uur.

Dit ongeveer 350 jaar oude koopmanshuis heeft een lijstgevel uit de negentiende eeuw. De pui is gewijzigd, evenals de ramen op de eerste verdieping. In de twintigste eeuw hadden verschillende ambachtslieden hier hun werkplaats, waaronder een timmerman, vergulder, zeilmaker en stukadoor. Van 1973 tot 1993 had de bekende restaurateur en houtschrijnwerker Bert Stoop (Zwijndrecht, 1931) er zijn atelier. In 1976 bezochten de toenmalige prinses Beatrix, Prins Claus en de jonge prinsjes het atelier. Stoop werkte toen aan houtsnijwerk voor het zeilschip van de koninklijke familie: 'De Groene Draeck'. U kunt de benedenverdieping van het pand bezichtigen waar nu de kunstgalerie Europ'Art is gevestigd (met tuin aan de Voorstraathaven). Onder andere te zien zijn de voormalige stalling voor paard en wagen en verschillende werkplaatsen. De bovenverdiepingen en zolder zijn niet toegankelijk.

3 PELGRIMSHUYS

Grotekerksbuurt 15

OPENINGSTIJDEN: zondag 12.00 - 17.00 uur.

Dit rijksmonument is vooral interessant door zijn fraaie voorgevel en bijbehorende, lange, rijke geschiedenis. Het gebouw heeft een lijstgevel in Lodewijk XVI-stijl, oorspronkelijk bestaande uit vijf vensterassen met een in stuc gepleisterd middenrisaliet. De naam Pelgrimshuys verwijst naar de oorsprong van het pand: in de veertiende eeuw stichtten de Sint-Jacobsheren hier het Sint-Jacobsgasthuis (of Pelgrimshuys), om de pelgrims die op weg waren naar Santiago de Compostella in Spanje onderdak te bieden. Het werd later uitgebreid met enkele naastgelegen panden en erven, tot aan de Nieuwe Haven. In de loop van de zestiende eeuw nam het aantal pelgrims af en werd het gasthuis, dat na de stadsbrand van 1457 opnieuw opgebouwd was, gebruikt voor steeds andere doeleinden: als opslagplaats, vergader- en feestlokaal, weeshuis, munitieopslagplaats,

woonhuis, opvangtehuis en bejaardentehuis. De Sint-Jacobsheren, die het gebouw in de zestiende eeuw afstonden voor andere doeleinden, hadden in het pand nog wel een bierkelder, bottelarij en slaapruiimte voor pelgrims. Ook de bijbehorende kapel hadden zij toen nog in gebruik. Een klein steentje in de gevel met het jaartal 1893 verwijst naar de bouwdatum van het linkerdeel van het gebouw. Tijdens de renovatie in de jaren negentig van de vorige eeuw zijn restanten van kelders en gewelven onder het Pelgrimshuys gevonden, die daarna met beton zijn afgedekt. Diverse panden in de Grotekerksbuurt, waaronder het Pelgrimshuys, maakten deel uit van het vroegere R.K. Ziekenhuis. Het Pelgrimshuys was sinds het einde van de negentiende eeuw in gebruik als nonnenwoning van de Zusters Franciscanessen; de Kleine Zusters van de Heilige Joseph. Later vestigden zich er de verpleegstersopleiding van het R.K. Ziekenhuis en het mortuarium. Sinds 2005 is in het Pelgrimshuys een balletstudio gevestigd. Deze balletstudio annex kunstgalerie op de begane grond is toegankelijk voor belangstellenden.

4

GROTE KERK / ONZE LIEVE VROUWEKERK

Lange Geldersekade / Grotekerksplein

OPENINGSTIJDEN: zaterdag 10.00 - 17.00 uur en
zondag 12.00 - 16.00 uur.

De grote Kerk is een geheel in steen overwelfde Brabants-gotische kruisbasiliek, gebouwd naar het voorbeeld van de Franse kathedralen: driebeukig schip met zijkapellen, transept of dwarsbeuk en koor met kooromgang en straalkapellen. Het oudst zichtbare deel van de kerk is het Mariakoor uit 1370. De kerk is regelmatig verbouwd en gerestaureerd. In de St. Stevenskapel, links naast het orgel, staan diverse in natuursteen gehouwen restanten: overblijfselen van de laatste restauratie van de kerk (1987). Bij deze restauratie vond men in het Hoogkoor funderingen van een oudere kerk uit 1284. Volgens een legende zou Sint Sura opdracht hebben gegeven tot de bouw van de kerk. In 2007 is in het Mariakoor het Bachorgel geplaatst. Dit 34 stemmen tellende barokorgel is gebouwd bij orgelbouwer Verschuieren in Heythuysen. Het interieur bestaat uit de vroeg zestiende-eeuwse koorbanken met houtsnijwerk (1542), orgel uit 1671/1762 en 1859, klein kabinetorgel (1785), koorhek in vroege Lodewijk XV-stijl, rococopreekstoel uit 1756 met marmeren kuip en mahoniehouten bekroning en fraaie grafzerken. Bovendien vertonen de glas-in-loodramen afbeeldingen van historische gebeurtenissen in Dordrecht zoals de Sint Elisabethsvloed, de Nationale Synode en de Stadsbrand. Nieuw zijn de drie ramen van de hedendaagse kunstenaar Teun Hocks in de Sint Joriskapel. Op persoonlijke wijze heeft hij met een figuratieve voorstelling de Dordtse gilden verbeeld. De voorwerpen die als een berg afval aan de oever van de rivier liggen, verwijzen naar de gilden en het bedrijfsleven. Zelf staat de schilder met de rug naar ons toe voor zijn doek, kijkend naar de rivier. De ramen zijn vervaardigd in het glasatelier van Stef Hagemeier. Een beschrijving van de kerk is verkrijgbaar in de winkel bij de ingang (zondag gesloten), waar ook boeken en souvenirs te koop zijn.

5 TOREN GROTE KERK

Lange Gelderseksade 2

OPENINGSTIJDEN: zaterdag 10.30 - 16.30 uur en zondag 12.00 - 16.00 uur. Op zondag is de entree via de toreningang aan de Lange Gelderseksade.

De zware, nooit voltooide toren uit de vijftiende eeuw – de bouw begon begin veertiende eeuw en duurde tot ca. 1500 – staat behoorlijk scheef. De toren staat namelijk 2,25 meter uit het lood. U kunt de 65 meter hoge toren met 275 treden beklimmen en genieten van het prachtige uitzicht. Ter hoogte van de torentrans is het uurwerk uit 1624 te zien. De beiaard met zijn 67 klokken geniet internationale bekendheid vanwege zijn goede akoestiek, zuivere toon en uitstekende bespeelbaarheid. De meeste klokken zijn gegoten door de Koninklijke Klokengieterij Eijsbouts in Asten. De beiaard is in het jaar 2000 uitgebreid met vier grote en veertien kleine klokken en heeft nu een gewicht van 52 ton (!) klokkenbrons.

6 DOLHUIS

Dolhuisstraat 55

OPENINGSTIJDEN: zondag 13.30 - 17.00 uur.

Sinds september 2009 heeft dit historische gebouw, na een grondige restauratie op de benedenverdieping en eerste etage, weer een horecafunctie. Op de hoek met de Boogjes staat het oudste, niet toegankelijke, deel van het Dolhuis: het uit 1463 daterende klooster. De hier wonende Cellebroeders verzorgden pestlieders. Het deel van het gebouw waar u binnenkomt (voormalige pakhuizen) is van latere datum, oorspronkelijk was hier de kloostertuin. Aan het einde van de zestiende eeuw kwam het pand in handen van het stadsbestuur. Het kreeg de bestemming krankzinnigenhuis en werd al snel 'Dolhuys' genoemd. In het complex werden ook bedelaars en zwervers ondergebracht. In de negentiende en twintigste eeuw was het voormalige klooster met de aangrenzende pakhuizen in gebruik als werk- en opslagplaats. Er werkten kunstenaars, waaronder de

glas-in-loodkunstenaar Toon Berg (1877-1967). Hij vestigde zich in 1920 in het Dolhuis en kreeg grote bekendheid met zijn werk. Veel Dordtenaren kennen het gebouwencomplex als feestgelegenheid en discotheek, wat het in de tweede helft van de twintigste eeuw was. Ondanks het diverse gebruik van het pand en de verschillende verbouwingen zijn nog veel oorspronkelijke elementen aanwezig.

Tuin Korenbeurs

7 TUIN VAN DE KORENBEURS

Bomkade 11 (ingang tuin via Korte Kalkhaven 6A)

OPENINGSTIJDEN: zaterdag en zondag 12.00 - 17.00 uur.

De Korenbeurs is in 1834 ontworpen door G.N. Itz. (1799-1869), in die periode stadsbouwmeester van Dordrecht. De Korenbeurs was bestemd voor de verhandeling van granen door 'korenkoopers en pondgaarders', die pal voor het beursgebouw hun verscheepte producten konden laden en lossen. De bouwsom van 13.000 gulden werd in termijnen door de stad Dordrecht terugbetaald aan de graanhandelaren die het geld hadden geleend. Na afbetaling werd de gemeente eigenaar van het gebouw. Bij de inwijding werd het gebouw in de volgende dichtertelijke woorden toegezongen: "Wat Tempel rijst daar voor mijn oog / En beurt het glazen dak omhoog / Verheft met pracht zijn trotsche tinnen / En siert de grijze Merwestad / Die menig sieraad noodig had / Van buiten en van binnen." De Korenbeurs is een van de eerste ontwerpen van G.N. Itz dat gerealiseerd werd. Dit blijkt uit het vrijwel stijl zuiver toegepaste neoclassicisme, een populaire bouwstijl in de eerste helft van de negentiende eeuw. Typerend zijn de symmetrie, de ingenieuze verhoudingen en terughoudendheid in het gebruik van decoraties. De voorgevel van de Korenbeurs heeft door zijn fijne detaillering een helderheid en frisheid die het, na ruim 175 jaar, tot een van de beste neoclassicistische gebouwen van Dordrecht maakt. Binnen, hoog aan de oostelijke wand van de Korenbeurs, bevindt zich een door de stad Dordrecht geschonken reliëf van de Dordtse stedemaagd. In de jaren zeventig is het pand voor wonen/werken geschikt gemaakt, door er los van de buitenwanden kolommen in te zetten met aan beide zijden een

entresol, die verbonden zijn door een brug. Op deze manier bleef het karakter van het hoge gebouw met zijn glazen dak het best bewaard. Tijdens de Open Monumentendagen is enkel de, aan de Korte Kalkhaven grenzende, ornamententuin te bezoeken. Het mooie binnenhof heeft een eigen leger, met een kanon gereed om te schieten en een voliëre. De prachtige notenboom geeft een lommerrijk gevoel en een schaduwplek op zonnige dagen. Onder de vele ornamenten is een beeldhouwwerk te zien van Hans Petri.

8 STADSBROUWERIJ: MOUTGEBOUW DE SLEUTEL

N

Buddingh'plein 20

OPENINGSTIJDEN: zaterdag 10.00 - 17.00 uur en
zondag 12.00 - 17.00 uur.

Stadsbrouwerij Dordrecht

In een voormalig, in 1984 gerestaureerd lagerpakhuis van de vroegere bierbrouwerij 'De Sleutel', is tegenwoordig het onderwijsleerbedrijf Stadsbrouwerij Dordrecht gehuisvest. In 1968 kwam er een einde aan de oudste brouwerij van Nederland, de Dordtse brouwerij 'De Sleutel'. Vanaf het begin van de zestiende eeuw werd hier bier gebrouwen, op een terrein dat zich uitstrekte van de Groenmarkt (achter het renaissancepand De Sleutel) tot aan de Varkenmarkt (toegangspoortje met sleutels). Een groot deel van de bebouwing in het binnengebied is gesloopt, maar het gebouw dat oorspronkelijk de mouterij was en later werd gebruikt als lagerkelder bleef behouden. Bij de restauratie is de oude buitengevel met getoogde vensteropeningen hersteld. Op de verdiepingen zijn woningen, beneden is de Stadsbrouwerij. De Stadsbrouwerij Dordrecht is opgericht door meesterbrouwer Herman Marres, bestuurder Theo Tiebosch en ondernemer Jules Schöningh. In het voorjaar van 2009 kwam procestechnoloog Robert van de Berg erbij. Er is een samenwerkingsverband aangegaan met het DaVinci College Dordrecht.

Het onderwijsleerbedrijf in de Stadsbrouwerij is een bijzonder project met aansprekende vakken: ketels installeren, bierbrouwen, gasten bedienen en marketing van het bedrijf horen tot het vakkenpakket. Het ambachtelijk gebrouwen lichtbier waarmee Marres de titel van Nederlands Kampioen Bierbrouwer kreeg, wordt nu door de Stadsbrouwerij op de markt gebracht onder de Dordtse naam 'Schapenkopje Amber'. Het gebouw is toegankelijk vanaf de Groenmarkt, via de smalle gang naast het pand De Sleutel (nr. 105-111) of via het poortje met de sleutels aan de Varkenmarkt (nr. 130-140).

9 HUIS VAN GIJN

Nieuwe Haven 30

OPENINGSTIJDEN: zaterdag en zondag van 11.00 - 17.00 uur.

Bankier, en bovenal verzamelaar Simon van Gijn (1836-1922) liet de stad Dordrecht een monument van formaat na. Zijn prachtige huis inclusief omvangrijke verzameling prenten, kunst en kunstnijverheid vormen het bijzondere museum Huis Van Gijn. In 2001 is het huis, samen met de aangrenzende panden, gerestaureerd en verbouwd. Van het huis zijn de oorspronkelijke indeling en een groot aantal authentieke interieurs bewaard, waardoor het nog steeds de oorspronkelijke sfeer ademt. Of het nu de oude keuken is, de eetkamer, studeerkamer of bibliotheek, slaapkamer, badkamer of 'rode salon'; Simon van Gijn komt tot op de dag van vandaag in alle vertrekken tot leven. De tapijtenzaal is de oudste nog bestaande van Nederland, met wandtapijten met mythologische voorstellingen. Op de eerste verdieping bevindt zich een zeldzaam interieur: de enige in Nederland bewaard gebleven goudleerkamer met goudleerbehang. Het interieur is afkomstig uit het pand De Rozijnkorf aan de Voorstraat in Dordrecht. Simon van Gijn verzamelde alles wat met de geschiedenis van zijn stad en land te maken had. Dit resulteerde in meer dan 25.000 prenten en een fraaie verzameling glas, zilver en scheepsmodellen. Op de zolderverdieping is een uitgebreide collectie speelgoed te zien. Bovendien is er een speciale tentoonstelling over zijn vele reizen te bekijken.

Museum 1940-1945

10 MUSEUM 1940 - 1945

Nieuwe Haven 28

OPENINGSTIJDEN: zaterdag 10.00 - 17.00 uur en
zondag 11.00 - 17.00 uur.

Het Museum 1940 - 1945 is gevestigd aan de mooie en historische Nieuwe Haven. De Tweede Wereldoorlog drukte ook zijn stempel op deze voormalige garnizoensstad van pontonniers en torpedisten. Zowel tijdens de Duitse inval als gedurende de Duitse bezetting was de positie van Dordrecht strategisch van groot belang. Dit had onder andere te maken met de ligging van de stad en de zeer belangrijke spoor- en verkeersbruggen bij Moerdijk en Zwijndrecht. Bij de naderende bevrijding van het zuiden van het land eind 1944 en de geallieerde opmars, bleef de positie van Dordrecht als frontstad tactisch belangrijk. De collectie van het museum is sinds september 2001 ondergebracht in het gerestaureerde pand aan de Nieuwe Haven 28. Dit historisch museum brengt de Drechtsteden tijdens de oorlogsjaren 1940 - 1945 in beeld. De vaste tentoonstelling 'Hoe de bevolking zich door de moeilijke oorlogsjaren heen-sloeg' toont onder andere uniformen, wapens, gebruiksvoorwerpen, boeken, kranten, documenten, affiches, foto's, films en tekeningen uit de oorlogsperiode. U kunt alle vertrekken bezichtigen die tot de expositieruimte behoren. Er is ook een tijdelijke tentoonstelling over Wilhelmina te bekijken.

11 NATIONAAL ONDERWIJSMUSEUM

Nieuwe Haven 26

OPENINGSTIJDEN: zaterdag en zondag 12.00 - 17.00 uur.

Het Nationaal Onderwijsmuseum is op dit moment gevestigd aan de Nieuwe Haven 26, in afwachting van de verhuizing naar het gebouw De Holland in het najaar van 2014. Dit rijksmonument uit 1720 heeft een lijstgevel met middenrisaliet en hoekpilasters. De gesneden kroonlijst, met daarin de datering 1720 (MDCCXX) heeft consoles uit de Lodewijk XIV periode. De deuroplijsting, deur en deurkalf zijn Lodewijk XVI. Verder heeft de gevel een hardstenen plint en zijn aan de gevel lantaarnarmen bevestigd. Binnen zijn een aantal gedecoreerde gipsen plafonds en een majestueuze trap naar boven te zien. U kunt de begane grond en de intieme binnentuin met de klassieke zuilen loggia bekijken.

Nationaal Onderwijsmuseum

12 PAKHUIS IN VINO VERITAS

Binnen Walevest 157

OPENINGSTIJDEN: zaterdag van 10.00 - 17.00 uur. Bezoekers worden in groepen van maximaal 20 personen in circa 20 minuten door het pand geleid. 'Vrij' bezoek is dus niet mogelijk.

Het Pakhuis In Vino Veritas werd in 1899 ontworpen door architect Carel Tenenti in opdracht van wijnhandelaar M.E.R. de Bruyn- van Gouderak. Het maakt deel uit van een monumentaal complex, tegenwoordig een rijksmonument, dat verder bestaat uit woningen en pakhuizen Binnen Walevest 159-165, kantoor Buiten Walevest 5 en woonhuis Buiten Walevest 6. Het geheel bebouwde perceel heeft een enorme omvang: het is 14,20 meter breed en strekt zich uit over een diepte van 38,40 meter van de Binnen Walevest naar de Buiten Walevest. Qua architectuur behoort het tot de laatste fase in de typisch laat

negentiende-eeuwse eclectische stijl, waarbij werd teruggegrepen op het verleden en oude bouwstijlen als inspiratiebron dienden. Korte tijd later zou de architect Carel Tenenti in de 'moderne' jugendstil of art nouveau gaan ontwerpen. In de panelen van de erkers in de voorgevel en de plafonds in de stijlkamers van de eerste verdieping van Buiten Walevest 5/6 zijn voorzichtig florale art nouveau motieven zichtbaar, maar het eclecticisme overheerst. Het is zeer bijzonder dat het complex, zowel het interieur als het exterieur, zo gaaf bewaard is gebleven. In de 110 jaar na de bouw hebben er slechts in beperkte mate en op ondergeschikte onderdelen verbouwingen plaatsgevonden. Eveneens bijzonder is dat de originele functies van de vele vertrekken: kantoor, wijnmagazijn, pakhuis, woonhuis en bedrijfswoning nog steeds als zodanig in gebruik zijn. Bezoekers worden rondgeleid op de begane grond en eerste etage van het pakhuis op de Binnen Walevest. Ook is de eerste etage van het privégedeelte inclusief terras te bezichtigen.

Schrijvendok Machinefabriek L. Straatman

13 SOCIËTEIT AMICITIA

Vlak 1

OPENINGSTIJDEN: zondag 13.00 - 17.00 uur, maximaal 50 bezoekers tegelijkertijd mogelijk.

Op de hoek van de Hoge Nieuwstraat, naast het grote patriciërshuis 'Vader Tijd', staat het pand Vlak 1. Het pand is tussen 1870 en 1876 gebouwd als winkelruimte en magazijn voor de firma J.P. Wijers. Het was een ontwerp van de architect H.W. Veth die onder andere ook de likeurstokerij van H.C. Wijers bouwde op de hoek van de Korte Breestraat en de Vriesestraat (1877) evenals de Spaarbank (1875) aan het Bagijnhof. **39** Wijers, slijter en winkelier, liet het winkelpand bouwen op de plaats van drie kleine panden en vestigde er zijn goedlopende onderneming in. Aan het begin van de twintigste eeuw gaf Wijers het pand over aan J.A.M. Simons, een winkelbediende van de firma, die er enkele jaren zijn 'Dordtse Manufactuurhandel' dreef. Toen ook hij vertrok, kreeg het pand een bestemming als kantoor, in 1924 vestigde echter een dansschool

zich in het pand. Het met een lijstgevel bekroonde pand is bekend onder de naam Sociëteit Amicitia. In 1974 betrok deze in 1783 opgerichte herensociëteit het pand, dat inmiddels de status van rijksmonument heeft. Bezoekers hebben toegang tot de hal, het trappenhuis en de eerste verdieping, waar de sociëteit zijn bijeenkomsten houdt.

14 SCHROEVENDOK MACHINEFABRIEK L. STRAATMAN

Tegenover Kuipershaven 169-182

OPENINGSTIJDEN: *het schroevendok is doorlopend te bekijken vanaf de kade van de Kuipershaven.*

Dit schroevendok uit 1928 is een rijksmonument en gezichtsbepalend voor de Wolwevershaven. Het behoorde toe aan de Machinefabriek Straatman die van 1902 tot 1996 aan de Kuipershaven gevestigd was. Het schroevendok had oorspronkelijk een hefvermogen van 30 ton, in 1952 is de capaciteit met

tien ton toegenomen. De takel is een zeldzaam voorbeeld van een vroeg twintigste-eeuwse inrichting voor scheepsreparatie in een binnenhaven. Het gedetailleerde ontwerp en de materiaaltoepassing dragen bij aan de bouwhistorische waarde. Het dok is eigendom van de Stichting Schroevendok en het bedrijf Jooren Scheepsschroeven gebruikt het dok voor reparatie van (scheeps-) schroeven, zodat het een levend monument blijft. Het voormalige fabriekspand maakt nu deel uit van een appartementencomplex. Zie ook de gevelreclame aan de Kuipershaven met de tekst 'Ketelmakerij Machinefabriek'.

15 HUIS ROODENBURCH

Wijnstraat 153

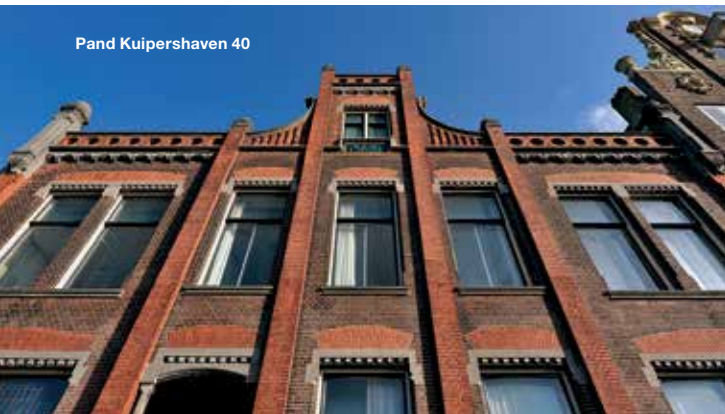
OPENINGSTIJDEN: *zaterdag en zondag 11.00 - 17.00 uur*

De geschiedenis van Huis Roodenburch gaat terug tot de Middeleeuwen. In dit deel van de Wijnstraat, nabij de Gravenstraat, bevond zich de grafelijke herberg, waar de graven van Holland hun intrek namen wanneer zij in Dordrecht verbleven. In de zestiende eeuw werd het pand samengevoegd met het rechter buurpand waardoor het huis zijn enorme afmetingen kreeg (12 meter breed en maar liefst 37 meter diep). In 1594 kwam Roodenburch in bezit van de wijnhandelaar Casper Beck. Deze gebruikte de enorme kelders voor wijnopslag en verhuurde de bovenverdiepingen. Tot 1757 was er de Bank van Lening gevestigd. Het huis dateert in zijn huidige verschijningsvorm uit 1766. Toen werd het oude casco verbouwd tot een voornaam patriciërshuis in rococo (Lodewijk XV-stijl). In de negentiende eeuw volgden diverse interieurverbouwingen. Het zeer oude casco bleef echter achter betimmeringen en stucplafonds grotendeels bewaard. In 1920 kocht de Raad van Arbeid het pand. Het achterhuis werd afgebroken en vervangen door een kantoorzaal in eigentijdse vormgeving naar ontwerp van architect Carel Tenenti. Na de Raad van Arbeid was het pand jarenlang in gebruik als drukkerij van de firma Holster. In 2007 werd het pand in sterk verwaarloosde staat overgedragen aan Vereniging Hendrick de Keyser.

Huis Roodenburch

Pand Kuipershaven 40

16 PAND KUIPERSHAVEN 40/ BOUMAN GGZ

Kuipershaven 40

OPENINGSTIJDEN: zaterdag en zondag van 10.00 - 17.00 uur.

Dit in 1903 gebouwde pand is de voormalige pastorie van de Bonifatiuskerk **21** in de Wijnstraat. Beide gebouwen kregen in de jaren zeventig van de twintigste eeuw een nieuwe bestemming: de Bonifatiuskerk werd een jongerensociëteit en sinds 1974 huurt verslavingszorginstelling Bouman GGZ het huis aan de Kuipershaven van de gemeente Dordrecht. In het ruim honderd jaar oude pand zijn veel bijzondere bouwkundige details te zien. Binnen is veel origineel houtwerk met versieringen te zien (onder andere trappen en deuren), een met mozaïek ingelegde vloer in de gangen, gestuukte plafonds en originele schouwen. De decoraties zijn typerend voor het begin van de twintigste eeuw. Aan de achterzijde is in de jaren zeventig een vertrek aangebouwd. In de tuin achter het huis is de achtergevel van de Bonifatiuskerk goed te zien. Tijdens de Open Monumentendagen zijn de entree en de grote zaal te bezichtigen, evenals de tuin die doorloopt naar de kerk. Mindervaliden kunnen bij de ingang van het pand aangeven dat zij gebruik willen maken van de oprit aan de zijingang.

17 KELDER DORDTS PATRICIËRSHUIS

Wolwevershaven 9

OPENINGSTIJDEN: zaterdag en zondag 11.00 - 17.00 uur.

Let op: Tijdens de Open Monumentendagen is enkel de kelder vrij toegankelijk. Voor het museum geldt de normale entree van 5,00 euro p.p.

Het Dordts Patriciërshuis heeft in de eerste jaren van zijn bestaan al vele bezoekers mogen verwelkomen. De droom van de laatste bewoners van het pand (1649) is, door de transformatie naar een sfeervol huismuseum, uitgekomen. Na een ruk aan de trekbel krijgt u een indruk hoe de gegoede burgerij leefde aan het einde van de achttiende eeuw. Rond 1780 is een unieke ruimte aan het pand gebouwd: de ronde Maaskamer met zijn hoge ramen en uitzicht op het drukst bevaren rivierenknooppunt van Europa. Deze kamer is geheel in Lodewijk XVI-stijl bewaard gebleven. Een aantal vertrekken in het pand is toen vernieuwd in dezelfde stijl. Deze kamers met hun originele, gedetailleerde lijsten, spiegels, schouwen en stucplafonds zijn een lust voor het oog. Schilderijen van Cornelis Kuipers (1739 - 1802) en zijn (Dordtse) tijdgenoten sieren de verschillende kamers. Kuipers schilderde onder meer een schoorsteenstuk met vogels en een ruïne in een van de stijl-kamers, maar ook uitbundige bloemstillevens.

18 GROOTHOOFDSPOORT/BELLEVUE

Boomstraat/Palingstraat

OPENINGSTIJDEN: de brasserie is op zaterdag en zondag geopend van 10.00 - 24.00 uur. De Groothoofdspoort, inclusief de koepel, is onder voorbehoud van reserveringen op zondag tussen 10.00 - 17.00 uur te bezoeken.

Het Groothoofd ligt aan het drievierenpunt; het drukst bevaren rivierenkruispunt van Europa. De Beneden-Merwede, de Oude Maas en de Noord komen hier samen. De Groothoofdspoort, van oudsher de belangrijkste stadspoort van Dordrecht, is vanaf het water nog steeds te zien. De oude, laatgotische stads-

poort werd rond 1440 - 1450 gebouwd en werd in 1617 - 1618 omsloten door een nieuwe renaissancepoort, die het huidige beeld bepaalt. In 1692 is het torentje door de huidige koepel vervangen. Aan de landzijde van de poort ziet u het stadswa-
pen van Dordrecht, aan de waterzijde een afbeelding van de Dordtse stedemaagd. De poort was eeuwenlang de belangrijkste entree tot de stad en heeft vele reizigers kunnen verwelkomen. Vanuit de koepel heeft u een prachtig uitzicht op de drie rivieren en de historische binnenstad. Bellevue is gebouwd rond 1840. Het huidige aanzien is bepaald door de wijzigingen die eind negentiende eeuw onder leiding van architect H.W. Veth en begin twintigste eeuw naar een ontwerp van C. Tenenti jr. zijn aangebracht. Het hotel ligt op een overblijfsel van een oud dijklichaam en heeft aan de rivierzijde een extra onderverdieping. Het in de negentiende eeuw gebouwde Bellevue staat in verbinding met de Groothoofdspoort, en was het eerste wat reizigers aanschouwden als zij bij Dordrecht aankwamen. Het monument heeft een horecabestemming en is geheel gerenoveerd en deels verbouwd. Het horecabedrijf in deze monumentale panden beschikt over meerdere terrassen, Brasserie Bellevue, het luxe à la carte Restaurant Blanc, café Het Verloren Hart, vergader- en feestzalen, tien luxe hotelkamers en een bruidssuite.

er zich een suikerraffinaderij, die in 1698 werd verplaatst naar de achterliggende panden aan de Kuipershaven. In 1951 kwam er na een grondige verbouwing een drukkerij in het pand. De tuin werd verbouwd met een hal, waarin de drukpersen stonden totdat de drukkerij eind jaren negentig verhuisde. Het West-Indisch Huis en het suikerpakhuis De Compagnie (Kuipershaven 21) vormen hierdoor één geheel. Sinds 1992 is er een galerie met hedendaagse kunst gevestigd. De ingang is aan de Kuipershaven. Het pand heeft een kroonlijst met voluutvormige consoles, een Mercuriuskop en hoornen van overvloed in het bovenlicht van de deuren en in het fries een suikerbrood (in blauwe papierwikkel). Bij de restauratie zijn diverse interieurdelen en bouwfragmenten hersteld: de zes dubbele buitendeuren aan de achterzijde, de schouw in de grootste woonkamer, het interieur van de eetkamer en beschilderde plafonds en betimmering in diverse kamers. Geheel intact zijn de zolderverdieping, de port-brisé deuren van de 'kamer en suite', schouw en proviandkasten in de keuken, de vestibule en het trappenhuis. Er zijn veel ornamenten en gestuukte afbeeldingen te zien die passen in de barokke Lodewijk XIV-stijl (1735-1740). Te bezichtigen zijn vier stijlkamers, het monumentale trappenhuis en hal, de historische keuken en het aanpalende suikerpakhuis.

19 WEST-INDISCH HUIS/ GALERIE DE COMPAGNIE

Kuipershaven 21

OPENINGSTIJDEN: zaterdag en zondag 13.00 - 17.00 uur.

Het uit 1735 daterende huis aan de Wijnstraat is in de barokke Louis XIV-stijl gebouwd in opdracht van suikerraffinadeur Frederik Wilkens, op de plek waar in de zeventiende eeuw drie huizen stonden, waaronder De Cull. De gemeente Dordrecht kocht De Cull in 1623 voor het opslaan van koopwaar voor de in 1621 opgerichte West-Indische Compagnie. Het kreeg en behield tot op heden de naam het West-Indisch Huis. In 1645 werd hier de schilder Aert de Gelder geboren. In 1686 vestigde

West-Indisch Huis

20 'T ZEEPAERT

Wijnstraat 113

OPENINGSTIJDEN: zaterdag en zondag 12.00 - 17.00 uur. *Let op: Maximaal 50 personen tegelijk kunnen het pand bezoeken. Enkel de voorkamers op de begane grond zijn rolstoeltoegankelijk.*

Dit rond 1495 gebouwde huis is één van de oudste woonhuizen van Nederland. Uit bouwhistorisch onderzoek blijkt zelfs dat er delen bewaard zijn van een voorganger van 't Zeepaert, die omstreeks 1300 is gebouwd. 't Zeepaert is een opvallende verschijning aan de Wijnstraat. De gevel is laatgotisch en bestaat uit Naamse steen; in de bouwperiode een kostbaar materiaal hetgeen erop duidt dat degene die het huis liet bouwen bepaald niet armlastig was. De gevel bevat nog de oorspronkelijke sierankers en stenen kruiskozijnen ter hoogte van de tweede verdieping. Tot de bewoners behoorden een zeepzieder, legerkapitein, bierbrouwer, geneesheer en verschillende kooplieden. In 1738 werd aan de achterzijde een zaal aangebouwd met geschilderde behangsels van de bekende Dordtse schilder Aert Schouman. Deze behangsels zijn

in 1903 verwijderd en bevinden zich nu in de villa Duin en Kruidberg in Santpoort. In het interieur zijn verschillende elementen bewaard gebleven zoals rijk geornamenteerde Lodewijk XV-stucplafonds, lambriseringen en achttiende-eeuwse schouwen en stucornamenten. In de gang bevinden zich elementen in Lodewijk XIV-stijl en twee fraaie plafondschilderingen van de 'Val van Icarus' (gedateerd tweede helft zeventiende eeuw). De oorspronkelijke spiltrap leidt naar een achthoekige traptoren en de twee fraaie oorspronkelijke zolders met eikenhouten kap. Het pand is sinds 1996 in bezit van de Vereniging Hendrick de Keyser en is in de periode 2001-2004 gerestaureerd. Op dit moment is 't Zeepaert beschikbaar voor vergaderingen en groepsbezoeken. De tuin van 't Zeepaert is naar een ontwerp van Bulk Design uit Rotterdam ingericht. Hierin zijn diverse stijlperiodes gecombineerd. Het strakke lijnenspel van de barok vermengt zich met de losse vormen van de (latere) landschapsstijl. De beplanting is gekozen vanuit historisch perspectief: zo ziet u hop en zeepkruid, een verwijzing naar het zieden van zeep en het brouwen van bier, naast planten die modern waren in de tijd van de landschapsstijl.

21 BONIFATIUSKERK

Wijnstraat 117

OPENINGSTIJDEN: zaterdag en zondag 10.00 - 17.00 uur.

De Bonifatiuskerk is een Rooms-Katholieke Kerk uit 1823 - 1826. De kerk kwam in 1974 leeg te staan en werd kort daarna (1979) het onderkomen van Poppodium Bibelot. Deze is begin 2013 verhuisd naar het Energiehuis **55** aan de Noordendijk. Op dit moment is Stichting Bonfire hier gevestigd en wordt de voormalige kerk gebruikt als ontmoetingsplek voor christelijke jongeren. De Bonifatiuskerk is een typische Waterstaatskerk. De kerk heeft houten tongewelven en drie beuken, op de voorgevel staat een houten klokkentorentje. Het kerkinterieur is in 1979 veranderd ten behoeve van de huisvesting van Poppodium Bibelot. Toch is de kerkruimte herkenbaar gebleven. In 1842 is voor de kerk het Kam en Van der Meulen-orgel gebouwd door de orgelmakers Willem Hendrik Kam (1806-1863) en Hendrik van der Meulen (1810-1852). De registers bevatten achttiende-eeuws pijpwerk, vermoedelijk van de bekende orgelmaker Hendrik Hermanus Hess (1735-1794). Na de sluiting van de Bonifatiuskerk werd het Kam en Van der Meulen-orgel in 1979 gedemonteerd. Het gehele gebouw is toegankelijk, inclusief de toren.

22 ATELIER GERHARD LENTINK

Wijnstraat 119

OPENINGSTIJDEN: zaterdag en zondag 10.00 - 18.00 uur.

Het atelier is gevestigd in een in 1906 gebouwde katholieke jongensschool. Een echte 'gangschool', symmetrisch van opzet, met lokalen aan weerszijden van een gang. Het is een sober gebouw, dat geheel gericht was op het klassikaal onderwijs. Het pand mist zijn bekroning: vermoedelijk in de jaren 60 van de vorige eeuw is de gemetselde balustrade verwijderd. Na restauratie is de gevelwand tussen de Gravenstraat en de Schrijversstraat in perfecte staat, met uitzondering van deze ene balustrade. Het blijft een innige wens van de kunst-

naar om deze als bekroning van het pand terug te krijgen. Er zijn nu diverse kunstenaarsateliers gevestigd in het gebouw. Alleen het atelier van Gerhard Lentink is te bezichtigen. In zijn atelier kunt u voorbeelden zien van zijn monumentale werk. De houten beelden hebben vaak een mythologisch karakter. Het beeld Opus 38: redites-moi des choses tendres staat centraal in zijn atelier bij de Open Monumentendagen. De kunstenaar kunt u aan het werk zien: het beeld is dan waarschijnlijk nog net niet voltooid. Op de foto ontbreken – naast de sokkel – nog 24 strelende handen die gemonteerd worden in de uitsparingen in het beeld. In principe is het pand niet rolstoeltoegankelijk, maar de kunstenaar helpt graag een handje zodat bezoekers in een rolstoel toch binnen kunnen komen.

Atelier Gerhard Lentink

23 WOONHUIS 'DE ONBESCHAAMDE'

Wijnstraat 123

OPENINGSTIJDEN: zaterdag 11.00 - 16.00 uur.

Dit dubbelbrede woonhuis is tussen 1650 en 1665, in opdracht van burgemeester Abraham van Beveren, gebouwd met een pilastergevel van bouwmeester Pieter Post (1608 - 1669). De gevel is versierd met guirlandes. Het naakte jongetje in het fronton gaf het huis zijn naam. Het pand is in 1997 zorgvuldig gerestaureerd door de Vereniging Hendrick de Keyser. Bij deze restauratie zijn de oorspronkelijke kleuren op de gevel en in het interieur zoveel mogelijk teruggebracht. In de loop der eeuwen is het interieur door de wisselende bewoners vernieuwd en aangepast aan de in hun tijd heersende trends. De verschillende interieurstijlen zijn bij de restauratie gehandhaafd. Te bezichtigen zijn de benedenverdieping, tuin met eeuwenoude beuk en prachtige oude keuken die in 1757 aan het pand is toegevoegd.

24 WOONHUIS VOORSTRAAT 125

OPENINGSTIJDEN: zaterdag 10.00 - 17.00 uur en
zondag 12.00 - 17.00 uur.

Dit woonhuis vertoont qua opbouw en stijl veel overeenkomsten met het West-Indisch Huis 19, Wijnstraat 87. Het is in circa 1730 gebouwd in de barokke Louis XIV-stijl. Rond 1800 is het pand verbouwd. In dat jaar is ook de schouw in de achterkamer (begane grond) geplaatst en zijn de versieringen in de deuroplijsting aangebracht. In deze kamer werden in 1740, in opdracht van toenmalig eigenaar Hoogeveen, behangsel-schilderingen van Aert Schouman aangebracht. Deze behangsel-schilderingen met het thema 'Il pastor fido' zijn niet meer aanwezig, wel zijn er nog restanten van een plafondschildering van Aert Schouman. De oorspronkelijke 'kamer en suite' is in het begin van de twintigste eeuw ten behoeve van een meubelzaak veranderd in één groot vertrek. De huidige eigenaar heeft bij restauratie van het pand, in de jaren negentig van de twintigste eeuw, de kamer en suite op eigentijdse wijze teruggebracht. In de hal en vestibule is nog fraai stucwerk met ornamenten uit de Louis XIV-periode te zien. De gehele begane grond is te bezichtigen.

25 OUD KATHOLIEKE KERK H. MARIA MAIOR

Voorstraat 120

OPENINGSTIJDEN: zaterdag 10.00 - 17.00 uur en
zondag 12.00 - 17.00 uur.

Dit kerkgebouw staat enigszins verscholen tussen en achter de huizen op de Voorstraat; een herinnering aan de schuilkerk die hier ooit stond. Met de Reformatie in Dordrecht in 1572 kwam het katholicisme buiten de wet te staan en kwamen katholieken in het geheim bijeen in huiskamers, pakhuizen en op zolders. Later voerde de overheid een soort gedoogbeleid; er mochten wel kerken gebouwd worden, maar dan wel onzichtbaar achter de huizen. De schuilkerk Maria Maior stond geheel ingebouwd, en was alleen te bereiken via poortjes aan de Wijngaardstraat en de Mariënbornstraat. Wegens bouwvaligheid werd de schuilkerk in 1842 afgebroken en werd op ongeveer dezelfde plek de huidige kerk gebouwd. Waar nu het toegangshek staat, bevond zich vóór 1842 een woonhuis (de pastorie). Met het vrijkomen van de toegang tot de kerk is het huidige pad ontstaan: de enige voortuin op de Voorstraat. De kerk is ontworpen door stadsarchitect G.N. Itz. Het is een kleine, eenvoudige zaalkerk met absis, opgetrokken in classicistische stijl. In het timpaan van de voorgevel bevindt zich een houtgesneden afbeelding van het Lam Gods, met op de achtergrond een stralenkrans. In het interieur bevinden zich een rijk gesneden sacramentshuis en een uit eikenhout gesneden preekstoel en communiebank, allen achttiende-eeuws. Uit de zeventiende eeuw dateren de 16-lichts koperen kaarsenkroon en aan weerszijden van het altaar twee houten beelden van Maria met Christuskind en Jozef, vervaardigd in het atelier van de Antwerpse beeldhouwer Artus Quellijn. Uit 1843 dateren de gebronsd koperen doopvont, de Godslamp en het orgel, gebouwd door de Rotterdamse orgelbouwers Kam en Van der Meulen. In het gewelf en langs het doopvont is fraai beschilderd stucwerk te zien, daterend uit de tijd van de bouw van de kerk. Bij restauratie in de jaren tachtig zijn enkele verdwenen objecten weer in de kerk teruggeplaatst. In de kerk zijn uitgebreide be-

schrijvingen beschikbaar. In 2011 is de voorgevel, na intensief onderzoek, geschilderd in de oorspronkelijke kleuren in het kader van het Dordtse Kleuren-project. In de Dordtse kleuren-waaier is de ivoorwitte tint van de voorgevel opgenomen als kleur nummer 56 onder de naam 'Maria Maior'. Op 17 mei 2014 is 'De Maiorij' geopend, een sfeer- en stijlvolle ontmoetingsruimte naast de kerk. In de glazen entree op het kerkplein prijkt als symbool van de gastvrijheid een wonderschoon Mariabeeld van de Dordtse beeldhouwer Jan Asjes van Dijk. Onder voorbehoud is ook deze ruimte te bezichtigen en is hier een beperkte horecavoorziening aanwezig.

26 STICHTING BEELDENDE KUNST

Voorstraat 180

OPENINGSTIJDEN: zaterdag 12.00 - 18.00 uur.

Het grote Jugendstilpand op de Voorstraat 180 werd in 1902 geopend als meubelwinkel. De architect was Dordtenaar Carel Tenenti, tevens vakbekwaam timmerman, die twee bestaande panden in de Voorstraat ombouwde tot meubelmagazijn. In opdracht van de gemeente Dordrecht verbouwde architectenbureau Lugten Malschaert het pand ten behoeve van het Centrum Beeldende Kunst, dat hier in 1993 zijn intrek nam. Een aangrenzend pand werd bij de verbouwing betrokken. De buitenzijde is gerenoveerd en ook binnen zijn diverse ingrepen gedaan. Het centrum bevat een kunstuitleenzaal en aan de achterzijde van het pand is een beeldentuin, ontworpen door Adriaan Geuze. Het voormalige Centrum Beeldende Kunst is vanaf 1 september 2011 geopend onder de naam SBK Dordrecht, onder de verantwoordelijkheid van de SBK Amsterdam. Door deze overname is de continuïteit van de kunstuitleen in Dordrecht gewaarborgd en wordt de uitleen voortgezet. Te bezichtigen zijn de kunstuitleen, galerie en tuin.

27 TEKENGENOOTSCHAP PICTURA

Voorstraat 190

OPENINGSTIJDEN: zaterdag en zondag 13.00 - 17.00 uur.

Het in 1774 opgerichte Teekengenootschap Pictura heeft door de eeuwen heen diverse panden als onderdak gekend. Zo verhuisde ze van de Blauwpoort naar het logement Het Rode Hert, van de Berckepoort naar de Groenmarkt en Het Wapen van Engeland. Het pand aan de Nieuwstraat heeft nog een gevelsteen 'PICTURA' in de voorgevel. Uiteindelijk betrok het teekengenootschap rond de eeuwwisseling het huidige pand op de Voorstraat. De gevel bezit enkele rococo-ornamenten en de achtergevel heeft een trapgevel uit 1561. Ook de gang en achterzaal hebben rococostucwerk. Verschillende kunstenaars, leden van Pictura, hebben hier hun

atelier. Verder zijn er tentoonstellingszalen en een grafische werkplaats. Alle tentoonstellingsruimten zijn toegankelijk.

28 AUGUSTIJNENKERK

Voorstraat 216

OPENINGSTIJDEN: zaterdag 10.00 - 16.00 uur.

De oorspronkelijke kloosterkerk van het Augustijnenklooster is nu Het Hof **58**. Na de brand van 1512 is het klooster opnieuw opgebouwd. De voorgevel in vroege Waterstaatsstijl (Voorstraat) is van 1776 en is aangebracht na een restauratie in 1773.

Een grondige restauratie is in 1997 voltooid. Bijzonder is de grafstenen-vloer. Ruim tweehonderd grafstenen bedekken de nieuw gestorte betonnen vloer volgens de oorspronkelijke indeling. Vooraanstaande Dordtenaren vonden hier hun laatste rustplaats, onder andere de beroemde schilder Aelbert Cuyp en zijn vader Jacob Cuyp, de familie Berck, burgemeester Cornelis van Beveren en de schilders Jacob en Abraham van Strij. Bijzondere onderdelen zijn: de preekstoel met oudchristelijk symbool van de pelikaan die eigen borst stuk pikt om de

jongen te voeden (zestiende eeuw, bevond zich oorspronkelijk in de Grote Kerk), het negentiende-eeuwse Van Maarschalkerweerdorgel en een Romaans doopvont (twaalfde / dertiende eeuws) uit de omgeving van Dordrecht, welke langdurig in bruikleen is geweest van het Dordrechts Museum **34**.

29 KELDER HUIS SCHARLAKEN

N

Waagpassage

OPENINGSTIJDEN: zaterdag en zondag 11.00 - 17.00 uur.

Achter de glazen pui van De Waag is een fraai middeleeuws gewelf te zien dat behoorde tot het voormalige Huis Scharlaken. Dit is het restant van de oude beerkelder (een middeleeuwse septic tank), die bij het huis hoorde. In 1987 vond men resten

Teekengenootschap Pictura

Kelder Huis Scharlaken

van dit dertiende-eeuwse huis. Het huis vervulde aanvankelijk de functie van lakenhal. Daar komt de naam 'Scharlaken' vandaan, naar de naam van de fijn geschoren stof (scheerlaken) die hier werd verhandeld. Daarna deed het onder meer dienst als waag. Uit de beerkelder diepte men veel gebruiksvoorwerpen op die een goed beeld geven van het dagelijks leven van gegoede middeleeuwse burgers. U kunt tijdens de Open Monumentendagen zelf een kijkje in de kelder nemen.

30 DE GULDEN OS / CENTRALE BIBLIOTHEEK DORDRECHT

Groenmarkt 153

OPENINGSTIJDEN: zaterdag 10.00 - 15.00 uur.

Het pand De Gulden Os heeft een gotische gevel in natuursteen (ca. 1525). Samengevoegd met een ander middeleeuws pand en aangevuld met moderne nieuwbouw vormt dit het huidige onderkomen van de Centrale Bibliotheek, hoofdvestiging van de Bibliotheek AanZet. Vooral de gevel van het gebouw is interessant, deze toont namelijk veel gelijkenissen met de gevel van 't Zeepaert [20](#). Wijnstraat 113, het oudste woonhuis van Dordrecht. Tijdens de Open Monumentendagen kunt u gewoon boeken inzien, lenen en terugbrengen. Ook de leeszaal is open.

31 TRINITATISKAPEL

Vriesestraat 22

OPENINGSTIJDEN: zaterdag 10.00 - 17.00 uur en zondag 13.00 - 17.00 uur.

Oorspronkelijk was dit een kapel van het Blindenliedengasthuis, dat in 1629 afgebroken werd. De in 1618 in Dordrecht gestichte Lutherse Gemeente kreeg in 1689 het kerkgebouw van de gemeente aangeboden. De eenvoudige, laat gotische kapel was in de tussenliggende jaren gebruikt als stadskisthuis en voor het opslaan van turf. In de zeventiende eeuw werden voor- en zijgevel van dit rijksmonument van een pleisterlaag voorzien, welke gedeeltelijk is verwijderd bij de restauratie van 1963. Het Wolfferts-orgel uit 1779, met delen uit 1733, heeft twee klavieren. De preekstoel is in Lodewijk XVI-stijl. Een folder met beschrijving is verkrijgbaar bij een bezoek.

32 VRIJMETSELAARSLOGE LA FLAMBOYANTE

Munt 9

OPENINGSTIJDEN: zaterdag 10.00 - 17.00 uur en zondag 12.00 - 17.00 uur.

De Loge is gevestigd in het Muntgebouw en te bereiken via het Muntpoortje of vanaf de Doelstraat. Boven de ingang aan de Doelstraat ziet u een gevelsteen met de symbolen van de Vrijmetselaars. Zij beschouwen de mensheid als een tempel, waarvan alle mensen bouwers zijn. De bouwwerktuigen zijn op de gevelsteen afgebeeld. De Dordtse Loge is opgericht in 1812 en betreft een deel van het leegstaande Muntgebouw uit 1837. Het interieur van de toen ingewijde tempel is vrijwel ongewijzigd gebleven. De Vrijmetselaars realiseren hun idealen en gedachten door het verrichten van ceremoniële handelingen in de Open Loge. Alle vrijmetselaarsruimten op de eerste etage van het gebouw zijn te bezichtigen: de werkplaats, meesterkamer en compositieruimte. Een stoellift voor mindervaliden is aanwezig. Informatie over de Vrijmetselarij is beschikbaar.

33 GERECHTSGEBOUW DORDRECHT

Steegeversloot 36

OPENINGSTIJDEN: zaterdag van 10.00 - 17.00 uur

De oorsprong van dit gebouw gaat terug tot 1446 toen de schutterij van Sint Joris hier hun Doelen bouwde en aan de achterzijde, in het Stek, oefende. De schutterij bleef er tot aan de opheffing in 1800. In 1811 kreeg het gebouw een rechterlijke bestemming en in 1826 werd het ingrijpend verbouwd en voorzien van een neoclassicistische façade. In 1909 werd het pand aangekocht door het Rijk. Vanaf 1980 vonden diverse uitbreidingen van het gebouw plaats. In 2002 werd het kantongerecht als zelfstandig gerecht opgeheven en als sector kanton geïntegreerd in de rechtbank. Samen met de 'oude' rechtbank Rotterdam is Dordrecht op 1 januari 2013 gefuseerd tot de 'nieuwe'

rechtbank Rotterdam. Zowel Rotterdam als Dordrecht zijn zittingslocaties. U kunt de monumentale zittingzaal bezichtigen evenals de entreehal, het cellencomplex en de togahoek. Ook draait een film waarop de monumentale klok uit 1633 te zien is.

34 DORDRECHTS MUSEUM

Museumstraat 40

OPENINGSTIJDEN: zaterdag en zondag van 11.00 - 17.00 uur.

Het Dordrechts Museum, opgericht in 1842, is één van de oudste musea van ons land. Het heeft een indrukwekkende verzameling schilderijen van de zestiende tot en met de negentiende eeuw, met topstukken van meesters als Aelbert Cuyp, Ary Scheffer, Nicolaes Maes, Ferdinand Bol, de gebroeders Maris, J.H. Weissenbruch en George Breitner. Daarnaast bezit het een fraaie verzameling moderne en hedendaagse kunst. In 2010 is het museum heropend na een ingrijpende verbouwing. Het kreeg een nieuwe tentoonstellingsvleugel, die samen met het oorspronkelijke gebouw, een voormalig krankzinnigengesticht, een charmant contrast vormt. Vanuit de serre of op het terras van museumrestaurant Art & Dining kunt u genieten van de tuin met mooie oude platanen. Art & Dining is geopend tot 22.00 uur.

35 THE MOVIES DORDRECHT

Nieuwstraat 60-62

OPENINGSTIJDEN: *het Grand Café is op zaterdag geopend van 12.00 - 01.30 en zondag van 12.00 - 0.00 uur. Kijk voor het filmprogramma op themoviesdordrecht.nl*

Cinema The Movies is gevestigd in een zeventiende-eeuws monumentaal pand in het Hofkwartier (het historische centrum van Dordrecht). In de dertiende eeuw was hier al de bebouwing van een klooster. Een bijzondere reeks bewoners is hen voor gegaan, o.a. de Latijnse School (waar de gebroeders De Witt les kregen), de leerlingen van de Hogere Burger School, de Keuringsdienst van Waren en Sinterklaas. Een bioscoop bou-

wen in een monument en in de historische binnenstad is een moeilijke opgave. Het heeft ruim vijf jaar geduurd om van het eerste idee tot de opening te komen. Het voorhuis en de zijgevel zijn volledig in oude glorie hersteld. Binnen zijn oude details, zoals ramen, portalen en de trap bewaard gebleven. Dat geeft het grand café en restaurant Diva's een bijzondere ambiance. Tijdens het bouwproces zijn ook archeologische vondsten gedaan, zoals beschilderde wandtegels, kogelhulzen en ivoren tandenborstels. Op de verdieping is een kleine vitrine, waarin deze worden getoond. Achter het monument is een nieuwbouw gerealiseerd voor de vier filmzalen. Het is moderne architectuur, die met grote zorgvuldigheid is ingepast in het historische stadsbeeld van de Kloostertuin. Het is een mooi werkstuk van de Dordtse architect Bertus de Kock. Beeldend kunstenaar Peter Vink heeft dit stadsbeeld vertaald in 3 stalen beelden. Ze hangen op de hoeken van het nieuwbouwdeel, voorzien van een subtiel lichtspel.

36 REGENTENKAMER AREND MAARTENSZHOF

Museumstraat

OPENINGSTIJDEN: zaterdag 10.00 - 17.00 uur en zondag

12.00 - 17.00 uur. In de Regentenkamer wordt u rondgeleid, het hof is vrij te bezichtigen.

Het hofje is gesticht in 1624-25 door Arent Maartenszoon, Heer van Oost-Barendrecht en Schobbelantsambacht (het vroegere dorp Zwijndrecht omvattende). Hij beschreef dat het hof bedoeld was voor arme vrouwen, oud of jong, met of zonder kinderen, echtparen en weduwen van soldaten die onze landen hadden gediend. Tevens werd vermeld dat de bewoners de Reformatie moesten zijn toegedaan. De ingang is via het stenen renaissancepoortje. Meteen rechts ziet u de Regentenkamer met een oorspronkelijk interieur uit 1701. De kamer bevat o.a. veertien portretten van de stichter en zijn directe familie die het hofje in de zeventiende eeuw beheerden, en een plafond- en schoorsteenschildering van de Dordtenaar Arnold Houbraken (1660-1719). De plafondschildering verwijst naar onze opstand tegen Spanje, de tijd waarin het hofje werd gesticht: Vader Tijd tracht de oorlogsgod Mars te verdrijven. Het schoorsteenstuk is een allegorie op de Barmhartigheid en symboliseert de overdracht van rijk aan arm. Let ook op de verschillende Bijbelspreuken boven de poort en in de hoeken van het hof.

Het gehele hof is in 1964 tot Rijksmonument verklaard en bevat thans nog 34 wooneenheden in de vorm van sociale huurwoningen rond een binnenplaats met oude platanen en een waterput.

Distilleerderij Rutte & Zn.

37 DISTILLEERDERIJ RUTTE & ZN.

Vriesestraat 130

OPENINGSTIJDEN: zaterdag 09.30 - 17.00 uur en zondag 13.00 - 17.00 uur.

Sinds 1872 is het familiebedrijf Distilleerderij Rutte & Zn. gevestigd in hartje Dordrecht. De ambachtelijke distilleerderij ligt binnen het beschermd stadsgezicht van Dordrecht, met de winkelpui aan de Vriesestraat en de linker zijgevel aan de Stooftstraat. Het bestaat uit verschillende panden die onderling verbonden zijn. Hier begon Simon Rutte zijn stokerij waar ook nu nog de jenevers, likeuren en whisky-achtige distillaten op ambachtelijke wijze gestookt worden. Een bezoek aan Rutte brengt bezoekers terug in de tijd. De voorgevel van het pand is geheel in art nouveau stijl en werd in 1903-1905 geplaatst. Het winkelinterieur is in 1964 uitgevoerd met hout en houtsnijwerk in de stijl van de Hollandse neorenaissance. Heim Lamoen verzorgde het glas-in-lood in de bovenlichten in de zijgevel.

N

Aan de zijkant van de distilleerderij, in de Stooftstraat, is door de verschillende ramen de distillateur aan het werk zien bij de ketels. Op de begane grond bevindt zich verder de historische winkel waar alle gestookte distillaten te koop zijn. Boven de winkel bevindt zich de Proefkamer waar proeverijen en workshops gegeven worden. Tijdens de Open Monumentendagen kunt u een kijkje nemen in de distilleerderij en Proefkamer tijdens het Rutte Doorloopcafé.

38 REGENTEN- OF LENGHENHOF

Ingang (Korte) Bagijnhof 76

OPENINGSTIJDEN: zondag 12.00 - 17.00 uur, Regentenkamer (Lenghenhof 9a) open voor bezichtiging.

Dit door regenten bestuurde vrouwenhof uit 1755 heeft veertig bewoners. Overdag kunt u door de uit vier hofjes bestaande Regentenhof wandelen, na 18.00 uur sluit de poort aan het Bagijnhof en het hek aan de Vriesestraat. De Dordtse reder en koopman Gijsbert de Lengh stelde in 1755 zijn intenties op schrift tot het stichten van een armevrouwenhof waar vrouwen van vijftig jaar en ouder gratis konden wonen. Hij overleed echter in hetzelfde jaar. De door hem benoemde regenten lieten zijn plannen uitvoeren en in 1756 konden de eerste bewoners hun huisjes betrekken. Het hofje draagt daarom zowel de naam

van de stichter, de Lengh, als van de regenten die na zijn vroegtijdig overlijden het werk uitvoerden. De hoofdingang is aan het Bagijnhof: een met natuursteen beklede poort met rococo-versieringen (typisch hiervoor zijn de schelpvormen). Hier bevindt zich de 'Voorhof' met zestien oorspronkelijke huisjes rond een vierkante binnentuin. Op een sokkel uit 1730 staat een uit 1880 daterende zonnwijzer. Tegenover de hoofdingang is de Regentenkamer (met luiken) met een bezienswaardig interieur. De combinatie van marmeren lambriserings en goudleerbehang is uniek in Nederland. Er is onder andere een schoorsteen van Belgisch marmer, goudleerbehang en een stucplafond met sierlijke rococo-versieringen te zien. Vanaf de ingang gezien naar rechts ligt de 'Klophof', een uitbreiding van de vroeg twintigste eeuw. Via de doorgang links komt u in de negentiende-eeuwse 'Langehof' en vandaar weer in de 'Achterhof' of 'Vriesestraathof'. De oorspronkelijke acht woningen uit 1755 van de Achterhof zijn in de negentiende eeuw vervangen door en aangevuld met nieuwe woningen. Inmiddels zijn veel woningen aangepast aan de moderne tijd, sommige huisjes hebben een andere functie gekregen. Hoewel de bewoonsters tegenwoordig een kleine bijdrage voor het gebruik van de huisjes betalen, zijn veel van de door Gijsbert de Lengh opgestelde regels nog steeds van toepassing.

39

MEETING HOUSE / VOORMALIGE SPAARBANK

Johan de Wittstraat 2

OPENINGSTIJDEN: zondag 13.00 - 17.00 uur.

Het pand is beperkt toegankelijk.

Omstreeks 1870 werd de Johan de Wittstraat aangelegd. Deze straat was de nieuwe weg van het centrum richting het station en daarom een uitgelezen plaats voor het vestigen van een nieuwe spaarbank. De Spaarbank was een idee van een predikant die voor de 'vorming, verbetering en beschaving van het volk' stond en met name voor de arbeidende klasse. Het pand aan de Johan de Wittstraat is gebouwd met het idee de status van de spaarbank zichtbaar te maken. De bank, ontworpen door architect H.W. Veth, werd op 1 mei 1876 in gebruik genomen. In de jaren daarna was er door de groei van de bank een groter gebouw nodig. Verbouwingen stuitten op veel bezwaren waardoor er in 1912 een totaal nieuwe spaarbank in gebruik is genomen op dezelfde plaats. Het pand is gebouwd in de stijl van het eclecticisme en is van grote monumentale waarde. Het rijksmonument is in 2012 volledig gerenoveerd. Oude details en elementen zijn bewaard gebleven of in ere hersteld. Op veel plaatsen is de oorspronkelijke houten detaillering te zien en is het glas in lood behouden gebleven in de diverse vergaderruimtes.

40

DUITSE MANSCHAPPENBUNKER

Rijksstraatweg 186

OPENINGSTIJDEN: zaterdag 10.00 - 17.00 uur en

zondag 12.00 - 17.00 uur

Dordrecht kent niet veel historische, herkenbare verdedigingswerken. Op het eiland van Dordrecht ligt echter wel een zeer markante bunkerstructuur. De bunker bij de Rijksstraatweg (type 502) is in 1942 gebouwd, heeft een wanddikte van twee meter gewapend beton en is bedoeld voor het huisvesten van twintig soldaten. Extra uniek aan deze bunker is dat er een

Duitse manschappenbunker

opbouw voor luchtafweergeschut is gebouwd waarin een Duits flakkanon opgesteld heeft gestaan. In de Tweede Wereldoorlog maakte de bunker deel uit van het steunpunt Moerdijk. Het steunpunt – bestaande uit meerdere bunkers – speelde een belangrijke rol in de verdediging van de Moerdijkbruggen. De bunker is van binnen compleet gerestaureerd met veel apparatuur die toentertijd werd gebruikt, zoals luchtzuivering, periscoop, telefoons en radio's. Te bezichtigen zijn de ingerichte leefvertrekken, unieke flakopbouw (opbouw voor luchtafweergeschut) en de periscoopruijme met unieke periscoop.

41 HET KOETSHUIS

Van Baerleplantsoen 30

OPENINGSTIJDEN: zondag 12.00 - 17.00 uur.

Het Koetshuis, nu onderdeel van Weizigt Natuur- en Milieucentrum, is gebouwd in 1886 in opdracht van landgoedeigenaar De Roo sr. en was onderdeel van landgoed Weizigt. Aan de achterkant heeft het pand twee dubbele poortdeuren met paardenhoofden erboven. Als groot paardenliefhebber stak De Roo veel geld in de aankleding van de koetshuisvertrekken. De paardenboxen zijn afgewerkt met geel koper. De drinkbakken zijn gemaakt van Belgisch hardsteen. Kopergravures met klinkende namen als Zephyr, Selena, Sultan en Cesar doen ver-

moeden dat de paarden er elk moment kunnen terugkeren. Rond 1995 werd het vervallen koetshuis duurzaam gerestaureerd. Alle negentiende-eeuwse elementen werden hergebruikt. Daardoor zijn de prachtig betegelde vloeren en wanden en de rijk versierde plafonds bewaard gebleven. Te bezichtigen zijn de paardenstal, koetsruimte en zadelkamer. Achter het Koetshuis ligt de tuin van Weizigt. Opvallend is de hoge en dikke Vijvercypres, die dateert uit eind negentiende eeuw. Een recht pad leidt naar de nieuwe duurzame Stadsboerderij, gebouwd in 2010. Rechts van het pad ligt sinds 1977 de heemtuin. Deze wordt zo natuurlijk mogelijk beheerd. Er zijn verschillende biotopen te zien, zoals een natuurlijk grasland, een dijk, een moerasje en een stukje loofbos. Langs het spoor ligt nog een overblijfsel van het voormalige landgoedbos. Links van het brede pad met de hoefafdrukken ligt, voor de kas, de cultuurtuin. Die heeft een cirkelvormige opbouw met een verhoogde kruidentuin en een moestuin. De muurtjes naast de kruidentuin zijn opgemetseld met stenen die afkomstig zijn van de voormalige smederij van het landgoed.

Het Koetshuis

42 CENTRAAL STATION

Stationsweg

Door haar bijzondere ligging op een eiland is Dordrecht eeuwenlang het beste bereikbaar geweest via het water. Sinds het eind van de negentiende eeuw trokken reizigers uit alle windstreken ook per spoor naar de stad. Met het bouwen van de spoorbruggen over de grote rivieren (Moerdijkbrug en Zwijndrechtsebrug, beiden 1872) werd Dordrecht opgenomen in het spoorwegennet en kwam de gewenste verbinding tussen Rotterdam en Antwerpen tot stand. Het station stond destijds nog op Dubbeldams grondgebied, tegenwoordig een wijk van Dordrecht. Via de Johan de Wittstraat -de nieuwe weg die is aangelegd als verbinding tussen stad en station- konden reizigers met de in 1879 opgerichte paardentramlijn naar het centrum en de Merwekade. Hier konden zij vervolgens inschepen op de veerboten naar de omliggende gebieden. Begin van de twintigste eeuw is de paardentram afgeschaft. Tijdens de Open Monumentendagen kunt u echter reizen in de sfeer van weleer: de paardentram rijdt deze dagen op gezette tijden door de stad. Het station bestaat uit twee monumentale onderdelen: het stationsgebouw en de overkapping. Het stationsgebouw is gebouwd in opdracht van de Hollandsche IJzeren Spoorweg Maatschappij

(H.I.J.S.[M]) op het traject Rotterdam - Antwerpen. Het evenwijdig aan het spoor staande stationsgebouw van Dordrecht is 108 meter lang en is gebouwd als zogeheten Waterstaatstation 1e klasse waarvan er slechts twee zijn gebouwd. Het van 1871-1872 daterende station kan zowel zijn ontworpen door de bouw- en werktuigbouwkundige K.H. van Brederode als door architect N.J. Kamperdijk, die destijds voor meerdere stations van de H.I.J.S. de ontwerpen leverden. Het gebouw heeft de kenmerken van de voor veel stationsgebouwen uit die tijd gangbare Rondbogenstijl. De diverse bouwdelen staan onder zadelen en schilddaken, die oorspronkelijk waren gedekt met zinken roeven. De gevel van de linker uitbouw, die oorspronkelijk de toiletruimtes bevatte, is in de loop der jaren vervangen door een nieuwe, vergrote gevelopening. Het interieur van het stationsgebouw is voor een deel in de oorspronkelijke staat bewaard gebleven. De hal is breed, maar ondiep en wordt voorzien van daglicht door de 18 gevelopeningen in de voorgevel. De perronoverkapping is in 1900 door de Dordtse firma Van Dorsser & Terhorst vervaardigd en is een stalen draagconstructie. De overkapping bestaat uit een ijzeren constructie van geklonken en gewalst ijzer waarop een houten zadeldak ligt. In 2011 is het station verbouwd. De entree naar de perrons, bij de bushaltes, is voorzien van een nieuwe overkapping. De commerciële ruimtes voor winkels zijn opnieuw herbouwd en de kaartautomaten zijn verplaatst. Aan de kant van de fietsenstalling zijn roltrappen geplaatst waar eerst nog vaste trappen stonden. Ook is het bordes aan de voorkant van het station vernieuwd.

Het station in 1872

43 THUREDRIETH AULA / BEGRAAFPLAATS ESSENHOF

Nassauweg 200

OPENINGSTIJDEN: zaterdag 10.00 uur - 17.00 uur.

*Alleen de aula en de monumentale graven zijn te bezichtigen.
Er zijn geschreven rondleidingen beschikbaar.*

De monumentale Aula, naar ontwerp van architect Argelo, werd in 1938 gebouwd als onderdeel van de uitbreiding van de toen-

malige begraafplaats. De hoge cilindervormige ruimte vormt de aula. In de gebogen, lage aanbouw zijn de koffieruimte en de toiletgroepen gesitueerd. Argelo werd bij zijn ontwerp geïnspireerd door architect Sybold van Ravesteyn, met wie hij regelmatig samenwerkte. De twee ranke, ronde trappen die leiden naar het balkon zijn hiervan een goed voorbeeld. In 1957 werd de ronde cilinder uitgebreid met een waaivormige aanbouw aan de kant van de hoofdingang. In 2003 is het oude deel van de begraafplaats (inclusief de toegangspoort en de dienstwoning) en de aula – die inmiddels vijftien jaar buiten gebruik was – benoemd tot rijksmonument. Na de restauratie is de monumentale aula in 2010 weer in gebruik genomen voor uitvaartplechtigheden en condoleances. Het exterieur van het gebouw is in de oorspronkelijke vorm gehandhaafd, waarbij de vier ramen in de koffiekamer, die in 1957 verwijderd waren, weer zijn teruggeplaatst. In het interieur zijn karakteristieke elementen duidelijk terug te vinden. De bestaande terrazzovloer is gerestaureerd. Al het gewenste (technische) comfort, zoals verwarming, ventilatie, audio- en video-installatie, keuken en toiletten zijn met grote aandacht en respect voor het gebouw ingevoegd. De wanden zijn voorzien van nieuw akoestisch stucwerk in de oorspronkelijke vlakverdeling. De eikenhouten vloer en de rondlopende banken benadrukken de jaren vijftig uitbreiding. Door toevoeging van een draaibaar kastelement kan de ruimte met een aantal handelingen veranderen van ingetogen rust tijdens de plechtigheid naar een sfeer van ontspannen ontmoeten tijdens het koffiedrinken na de begrafenis.

44 JULIANAKERK

Mauritsweg 286

OPENINGSTIJDEN: zaterdag 10.00 uur - 16.00 uur.

Deze kerk is in 1928 gebouwd als Gereformeerde Kerk. De kerk is ontworpen door architectenbureau Bakker & Van Herwijnen. Sinds 1977 is de kerk in gebruik bij de Gereformeerde Gemeente. In dat jaar is de kerk gerenoveerd. In 2005 heeft er een tweede renovatie plaatsgevonden. In de kerk kunt u allerlei

gebrandschilderde ramen zien en daarnaast zijn er diverse stijkenmerken van de Amsterdamse School zichtbaar. Ook is de bovenzaal geopend en kunt u op de orgelzolder het recent gerenoveerde Edskes-orgel bezichtigen en zelfs bespelen.

45 SINT ANTONIUSKERK

Burg. De Raadsingel 45

OPENINGSTIJDEN: zaterdag 10.00 - 17.00 uur en zondag 12.00 - 17.00 uur.

De neogotische kerk, vernoemd naar de heilige Antonius van Padua, is in de jaren 1920-1921 gebouwd naar een ontwerp uit 1916 van de Haagse architect Nicolaas Molenaar, op de plaats waar voorheen het gebouw Musis Sacrum stond. De door de Eerste Wereldoorlog enorm gestegen prijzen voor grondstoffen leidden ertoe dat de toren een stuk lager en de kerk flink korter werd dan oorspronkelijk gepland. Naast de Bonifatiuskerk **21** was het de tweede Rooms-Katholieke parochie in de stad, noodzakelijk om het toegenomen aantal gelovigen de zondagsmis te laten bijwonen. Het grondplan van de kerk is sinds de bouw ongewijzigd gebleven. Midden op de viering staat de Angelustoren. Aan beide zijden van het priesterkoor (achterin de kerk) bevinden zich twee straalkapellen. Het interieur bestaat uit in gele baksteen uitgevoerde randen in de muren en decoraties

met rode, gele en crèmekleurige bakstenen op de pilaren. Links tegen de muur, achter de doopvont, bevinden zich in brons uitgevoerde symbolische voorstellingen die de oorspronkelijke preekstoel sierden. Het altaar in art nouveau stijl, met ontwerp van August van Os, is een van de weinige originele interieuronderdelen die de kaalslag van de jaren zestig van de vorige eeuw overleefd heeft. De geheel nieuwe inrichting kwam tot stand als gevolg van een grote vernieuwing in de liturgie, vastgelegd op het tweede Vaticaanse Concilie (1962 - 1965). Belangrijke onderdelen zijn ook de gebrandschilderde glas-in-loodramen vol symboliek van de hand van glazenier Fritz Geuer. Deze zijn in 1922 geplaatst. U kunt de kerk en de sacristie bezoeken; een uitgebreide beschrijving van het interieur is verkrijgbaar.

46 CHR. GEREFORMEERDE KERK

Dubbeldamseweg Noord 1 / Singel 192

OPENINGSTIJDEN: zaterdag 10.00 - 17.00 uur.

Deze in baksteen opgetrokken kruiskerk met kosterswoning is in 1919 ontworpen door de architecten B. van Bilderbeek en H.A. Reus, in opdracht van de Christelijk-Gereformeerde Gemeente. Deze in 1835 opgerichte gemeente kwam eerst bijeen in verschillende gebouwen in de binnenstad en nam in 1885 een nieuw kerkgebouw aan de Museumstraat in gebruik. In 1918 werd besloten tot het bouwen van een nieuwe en ruimere kerk om het toenemend aantal gemeenteleden plaats te bieden. Het gebouw is gesitueerd op een opvallende plaats, het kruispunt van de Nicolaes Maessingel en de Dubbeldamseweg. De hoge hoektoren legt nog eens extra nadruk op deze bijzondere locatie. Het gebouw heeft weinig wijzigingen ondergaan en is nog vrijwel geheel in oorspronkelijke staat. De vrijstaande hoge toren is met één zijde verbonden aan de kerk. Op de viering, de vierkante ruimte waar het koor en het langschip elkaar kruisen, staat als bekroning een achthoekig torentje. De hoofdingang bevindt zich in een rondboogportaal. In het driezijdig ingangsportiek zijn fraaie metselwerkdetails te zien. Let ook op de

decoraties op de gevels. Het interieur bestaat uit een open kapconstructie, kerkruimte met galerijen en orgelgalerij, twee gebrandschilderde ramen van glazenier Wim Korteweg en originele kerkbanken.

47 WILHELMINAKERK

Blekersdijk 41

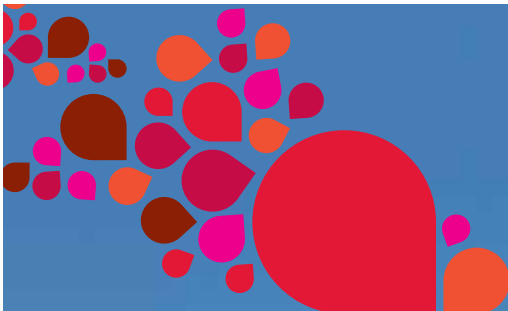
OPENINGSTIJDEN: zaterdag 10.00 - 17.00 uur.

De Wilhelminakerk is een bakstenen koepelkerk die ontworpen is in eclectische stijl (1898 - 1899) door architect Tjeerd Kuipers. De eerste paal werd geslagen op de dag van de inhuldiging van Koningin Wilhelmina. Het ontwerp, met name de ronde plattegrond, is geïnspireerd op de ideeën over liturgie en kerkbouw van dr. Abraham Kuyper. De kerk werd in gebruik genomen in 1899. Het aantal zitplaatsen werd in 1922 aanzienlijk uitgebreid met de bouw van een galerij. Een ingrijpende modernisering van het interieur vond plaats in 1967-1968. In 2001 werd de kerk van buiten gerestaureerd en van binnen gerenoveerd. De gebrandschilderde ramen met de thema's schepping en herschepping zijn in 1949 vervaardigd door de Dordtse glazenier Wim Korteweg. Hij ontwierp ook 'de Zaaier' in het roosvenster boven de ingang (1953). Het orgelfront dateert uit het begin van de achttiende eeuw en is afkomstig uit de voormalige oudkatholieke schuilkerk in de Mariënbornstraat [25](#). Het werd in 1842 in de kerk geplaatst van de afgescheidenen in het Kromhout en ver-

Wilhelminakerk

ONS MONUMENT!

Al meer dan 50 jaar werkt DuPont in Dordrecht aan oplossingen die het leven van mensen waar ook ter wereld beter, veiliger en gezonder maken.

Onze producten vind je in je mobieltje, auto, thuis, je kleding of sportuitrusting. Enkele namen? Denk aan Delrin®, Surlyn®, Teflon® en Viton®. DuPont heeft zijn eigen monument. Geen wonder dat we de Open Monumentendagen van harte ondersteunen.

Du Pont de Nemours (Nederland) B.V.
Baanhoekweg 22 / 3313 LA Dordrecht / T +31 (0)78 630 10 11

www.nl.dupont.com

Bezoek onze authentieke winkel aan de Vriesestraat of boek een activiteit in onze Proefkamer

Sinds 1872 is Distilleerderij Rutte & Zn gevestigd in hartje Dordrecht. Hier startte Simon Rutte zijn stokerij waar ook nu nog de jenevers, likeuren en whisky-achtige distillaten op ambachtelijke wijze gestookt worden. Inmiddels is Rutte in heel Nederland én daarbuiten verkrijgbaar.

Authentieke distilleerderij en winkel

Bij een bezoek aan Rutte gaat u terug in de tijd. In de historische winkel vindt u alle distillaten uit eigen distilleerderij. Boven de winkel bevindt zich de Proefkamer waar proeverijen en workshops gegeven worden.

Dit kan alleen op afspraak, maar voor Monumentendag maakt Rutte een uitzondering!

Doorloopcafé

Vroeger liepen de katholieke Dordtenaren na hun kerkbezoek op zondag, door naar Rutte voor een snelle borrel. Rutte blies deze mooie traditie nieuw leven in en opent af en toe het Rutte Doorloopcafé!

RUTTE & ZN
DISTILLATEURS • LIKÉURSTOKERS
SINDS 1872

De winkel van Distilleerderij Rutte & Zn. is geopend van maandag t/m zaterdag van 9.30 tot 17.00 uur.

Distilleerderij Rutte & Zn. | Vriesestraat 130, Dordrecht | 078 - 6134467 | www.rutte.nl | Distilleerderij Rutte

0 100 200 300 400

- Route paardentram
- Wandelroute Op reis
- Gratis Parkeerterrein
- Parkeergarage
- Intree Dordrecht | VVV
- Stoomsleper 'Pieter Boele'
- Drijf-in bioscoop

Ark van Noach

1	Stadhuis	Za	Zo	p. 13	30	De Gulden Os / Centrale Bibliotheek Dordrecht	Za	Zo	p. 30
2	Kunst- en Antiekgalerij Europ'art	Za	Zo	p. 14	31	Trinitatiskapel	Za	Zo	p. 30
3	Pelgrimshuys		Zo	p. 14	32	Vrijmetselaarsloge La Flamboyante	Za	Zo	p. 30
4	Grote Kerk / Onze Lieve Vrouwekerk	Za	Zo	p. 15	33	Gerechtsgebouw Dordrecht	Za		p. 31
5	Toren Grote Kerk	Za	Zo	p. 16	34	Dordrechts Museum	Za	Zo	p. 31
6	Dolhuis		Zo	p. 16	35	The Movies Dordrecht	Za	Zo	p. 31
7	Tuin van de Korenbeurs	Za	Zo	p. 17	36	Regentenkamer Arend Maartenszhof	Za	Zo	p. 32
8	Stadsbrouwerij; Moutgebouw De Sleutel	Za	Zo	p. 17	37	Distilleerderij Rutte & Zn.	Za	Zo	p. 33
9	Huis van Gijn	Za	Zo	p. 18	38	Regenten- of Lenghenhof		Zo	p. 33
10	Museum 1940-1945	Za	Zo	p. 19	39	Meeting House / Voormalige Spaarbank		Zo	p. 34
11	Nationaal Onderwijsmuseum	Za	Zo	p. 19	40	Duitse Manschappenbunker	Za	Zo	p. 34
12	Pakhuis In Vino Veritas	Za		p. 20	41	Het Koetshuis		Zo	p. 35
13	Sociëteit Amicitia		Zo	p. 20	42	Centraal Station	Za	Zo	p. 36
14	Schroevendok Machinefabriek L. Straatman	Za	Zo	p. 21	43	Thuredrith Aula/Begraafplaats Essenhof	Za		p. 36
15	Huis Roodenburch	Za	Zo	p. 21	44	Julianakerk	Za		p. 37
16	Pand Kuipershaven 40 / Bouman GGZ	Za	Zo	p. 22	45	Sint Antoniuskerk	Za	Zo	p. 37
17	Kelder Dordts Patriciërs huis	Za	Zo	p. 22	46	Chr. Gereformeerde Kerk	Za		p. 38
18	Groothoofdspoor / Bellevue (o.v.)	Za	Zo	p. 22	47	Wilhelminakerk	Za		p. 38
19	West-Indisch Huis / Galerie De Compagnie	Za	Zo	p. 23	48	Remonstrantse kerk	Za	Zo	p. 43
20	't Zeepaert	Za	Zo	p. 24	49	Kruiskerk Baptistengemeente	Za	Zo	p. 43
21	Bonifatiuskerk	Za	Zo	p. 25	50	Nationaal Landschapkundig Museum	Za	Zo	p. 44
22	Atelier Gerhard Lentink	Za	Zo	p. 25	51	Emmanuelkerk	Za		p. 44
23	Woonhuis 'De Onbeschaamde'	Za		p. 26	52	Park Merwestein	Za	Zo	p. 44
24	Woonhuis Voorstraat 125	Za	Zo	p. 26	53	Wilhelminastichting	Za	Zo	p. 45
25	Oud Katholieke Kerk H. Maria Maior	Za	Zo	p. 27	54	Korenmolen Kyck over den Dyck	Za		p. 46
26	Stichting Beeldende Kunst	Za		p. 28	55	Energiehuis	Za	Zo	p. 47
27	Teekengenootschap Pictura	Za	Zo	p. 28	56	Villa Augustus	Za	Zo	p. 47
28	Augustijnenkerk	Za		p. 29	57	Wantijpark	Za	Zo	p. 48
29	Kelder Huis Scharlaken	Za	Zo	p. 29	58	Het Hof (o.v.)	Za		p. 49

Met een goede woning als basis werkt Trivire met bewoners en professionals aan mooie, dynamische wijken en buurten waar allerlei verschillende mensen naast en met elkaar wonen en actief een bijdrage leveren aan onze kleurrijke samenleving.

Bezoekadres:
Callistolaan 2 - Dordrecht
T 078 633 16 00
E wonen@trivire.nl
www.trivire.nl

Trivire
wonen

huisde in 1900 mee naar de Wilhelminakerk. Het orgel werd in 1920 vervangen door een pneumatisch instrument. In 2005 werd achter het historische front opnieuw een ander orgel geplaatst: het Bakker & Timmenga-orgel (1906) uit de voormalige Duyststraatkerk in Rotterdam-Delfshaven.

48 REMONSTRANTSE KERK

Cornelis de Wittstraat 28

OPENINGSTIJDEN: zaterdag 10.00 - 17.00 uur en
zondag 15.00 - 17.00 uur.

De remonstrantse kerk is in 1900-1901 gebouwd door architect H.A. de Reus. De bakstenen kerk vertoont invloeden van de rationalistische bouwstijl van H.P. Berlage. Zowel ex- als interieur zijn nauwelijks gewijzigd. De kerkzaal heeft een ellipsvormig houten tongewelf. Originele kerkbanken, Jugendstil wandlampen en kroonluchters zijn aanwezig, net als mooie glas-in-loodramen. Te bezichtigen zijn de kerkzaal en de orgelgalerij.

Remonstrantse kerk

ning in de achterwand zijn het orgel en de kansel opgenomen. Verder zijn er in de kerkzaal twee zijbalkons en een achterbalkon te vinden. Voor de kansel is in 1977 een doopbassin aangebracht om de doop door onderdompeling te kunnen bedienen. Boven het brede rondboogportiek is een rond venster aangebracht met een door de architect ontworpen glas-in-loodraam met een afbeelding van Christus. Dit raam is in 1948 gemaakt als vervanging voor het door oorlogsgeweld beschadigde oorspronkelijke raam met de titel 'De Noodigende Heiland'. De overige glas-in-loodramen van de kerk stammen nog uit 1936 en zijn vervaardigd door de Rotterdamse glazenier H. Lamoen en stellen Bijbelse voorstellingen voor. Drie ramen hebben als thema het bijbelboek Openbaringen, een niet veel voorkomend onderwerp in kerkraden. In 1886 plaatste de firma van Gelder uit Leiden het orgel. Dit orgel werd in 1905 vervangen door een orgel van de firma Verschueren uit Heythuizen. Het huidige orgel van de kerk stamt uit 1931 en is gemaakt door de firma Standaard uit Schiedam. In 1981 is het orgel uitgebreid naar 18 registers door A.W. Behr uit Rotterdam.

49 KRUISEKERK BAPTISTENGEMEENTE

Vrieseweg 64

OPENINGSTIJDEN: zaterdag en zondag 10.00 - 17.00 uur.

De kerk is gebouwd in 1886 door architect A. Schmidt, vlakbij de plek van een negentiende-eeuws theehuis genaamd 'Pas Buiten'. In 1935 is de kerk grondig verbouwd en vergroot naar het plan van architect G. Gerritse. Hij was ook de architect van het Energiehuis in Dordrecht. De bouwstijl van de kerk is beïnvloed door het rationalisme. De kerk is sober opgetrokken in baksteen, met enkele natuursteenelementen, vanuit een rechthoekige plattegrond. De voorgevel van de kerk bestaat uit vier traveeën en geeft in één vlak vorm aan de ingangen van de kerk, de uitdrukking van de kerkzaal en de kosterwoning. Binnen ondersteunen zes opvallende gelamineerde houten spanten het dak van de kerkzaal. In een spitsvormige uitspan-

50 **NATIONAAL LANDSCHAPSKUNDIG MUSEUM** **N**

Reeweg Oost 145

OPENINGSTIJDEN: zaterdag en zondag van 10.00 - 17.00 uur.

Het museum en documentatiecentrum is gevestigd in een vroeg twintigste-eeuws pand en bezit een collectie van foto's, antieke en recente landkaarten, plattegronden en maquettes van Nederlandse landschappen. Bovendien zijn in enkele geomorfologische tuinen diverse landschapsstructuren nagebootst. Enkele vertrekken van het woonhuis (bouwjaar 1912) hebben in de jaren twintig van de vorige eeuw een art decointerieur gekregen met glas-in-lood, eikenhouten lambriseringen, ingebouwde banken, fauteuils en kasten. Het glas-in-lood van de deurpartij (ingang woonhuis) is gemaakt door glasschilder W. Bogtman uit Haarlem. Toon Berg is de maker van het glas-in-lood raam in de erker van de kamer op de verdieping, waarin hij symbolisch de vroege ochtend, middag en avond uitbeelde. In de smalle ramen links en rechts ziet u respectievelijk een zangvogel (dag) en uil (nacht). Het opvallend paarse tapijt in art decostijl in deze kamer is origineel, het contrasteert prachtig met de houten kasten en ingebouwde meubelen. Een deel van de museumcollectie bevindt zich in het pand Reeweg Oost 153, een woonhuis uit 1919 met nog origineel interieur. Te bezichtigen zijn alle 12 expositieruimten, de woonkamer uit 1920, stijkkamers en beide museumtuinen.

Parkwachterswoning Park Merwestein

51 **EMMANUELKERK** **iff** **♿** **N** **🎵**

Oudendijk 110

OPENINGSTIJDEN: zaterdag 10.00 - 17.00 uur.

De Emmanuelkerk werd in 1913 door werkliedenvereniging 'Helpt Elkander' gebouwd als verenigingsgebouw voor Dubbeldam. In 1949, na een grondige verbouwing tot kerk, nam de Gereformeerde Gemeente van Dubbeldam haar intrek in wat toen de 'Rehobothkerk' heette. In 1966 nam de Rooms-Katholieke gemeenschap van Dubbeldam en Sterrenburg het gebouw over. Het kerkgebouw werd omgedoopt tot 'Emmanuelkerk' en is nog steeds als zodanig in gebruik. In de Emmanuelkerk is de zolder met orgel te bezichtigen en natuurlijk de kerkruijme zelf.

Emmanuelkerk

52 **PARK MERWESTEIN** **♿** **N**

Groene enclave tussen Singel, Hallincqlaan, Groenedijk en Vrieseweg

OPENINGSTIJDEN: van zonsop- tot zonsondergang.

Het oudst bekende eigendomsbewijs van Park Merwestein is gedateerd op 27 november 1610. Het betreft een gedeelte van het huidige park. Vroegere eigenaren hebben dit gebied aanzienlijk uitgebreid door aankoop van aangrenzende percelen. Begin negentiende eeuw heette dit particuliere landgoed

'Dijken Veldzicht'. In 1829 is de naam veranderd in 'Wei- en Veldzicht' en in 1851 stond het bekend als 'Veld- en Dijkzicht', wanneer Otto Boudewijn 't Hooft van Benthuizen, reeds eigenaar van een gedeelte ervan, de overige gronden van zijn zuster koopt. 't Hooft laat op zijn terrein een chaletachtige villa bouwen, een koetshuis, een tuinmanswoning en nog enkele opstallen. Hij geeft zijn landgoed een nieuwe naam: de buitenplaats 'Merwestein'. De villa is tijdens het bombardement van 24 oktober 1944 verloren gegaan. Het Koetshuis, later Melkhuis geheten, is in 1948 door de gemeente om economische redenen gesloopt. Alleen de tuinmanswoning (nu parkwachterwoning), gelegen bij de Groenedijkingang, bestaat nog. Eind negentiende eeuw (1883) verenigt zich een aantal Dordtse burgers in het 'Comité tot Stichting van een Park in Dordrecht'. Aanvankelijk poogt men de Karremansweide, het huidige Oranjepark, tot wandelpark te bestemmen, maar het Dordtse gemeentebestuur weigert mee te werken aan de uitvoering van dit plan. Al snel daarna (1884) doet zich een unieke gelegenheid voor. De eigenaresse van het landgoed Merwestein is bereid tot verkoop voor een bedrag van 86.000 gulden. Dat bedrag wordt in korte tijd door Dordtse burgers bijeengebracht. Het comité, dat niet van plan was zelf een park te exploiteren, onderhandelde vervolgens met de gemeente. Voorgesteld werd dat de gemeente het landgoed zou onderhouden en openstellen voor het publiek als wandelpark. Hiervoor waren wel enkele aanpas-

singen nodig en werd aan de gemeente een aantal voorwaarden gesteld. De gemeente aanvaardde de voorwaarden waardoor sinds 1885 het landgoed Merwestein is veranderd in een openbaar wandelpark, genaamd Park Merwestein, en dit alles dankzij de goedkeuring van de Dordtse burgerij. Tot de dag van vandaag is het een openbaar wandelpark, met als treurig intermezzo de sluiting tijdens de Tweede Wereldoorlog door oorlogsgeweld en plunderingen. In 1947 gingen de hekken weer open voor het publiek.

53

WILHELMINASTICHTING

Kasperspad 63

OPENINGSTIJDEN: zaterdag 10.00 - 17.00 uur en
zondag 12.00 - 17.00 uur

Op initiatief van het Dordtse echtpaar L.C. van Oldenborgh-Vriesendorp is tussen 1927 en 1930 de Wilhelminastichting tot stand gekomen. Het is een hof met 33 woningen op de hoek van het Kasperspad en Warmoezierspad. In de akte van oprichting werd het doel als volgt omschreven: 'het verschaffen van vrije woning aan ouden van dagen, behorende tot een protestants kerkgenootschap, van den vrouwelijke kunne, uit den arbeidersstand of kleine middenstand'. In de loop van de

tijd zijn de statuten gewijzigd: ook mannen en echtparen kunnen tegenwoordig een woning huren. Dit is niet meer gratis sinds de renovatie in de jaren tachtig van de twintigste eeuw. Architect B. van Bilderbeek heeft de woningen dusdanig gegroepeerd dat de bewoners het grootste deel van de dag van zonlicht kunnen genieten. Het ontwerp is beïnvloed door de Delftse en Amsterdamse School. De vrouwenfiguur aan de buitenzijde van de poort, gemaakt door de Haarlemse beeldhouwer Van den Eijnde, draagt op haar handen de symbolen van huis en haard. Aan de hofzijde is het wapen van de stichting te zien, evenals vrouwenfiguren die de ochtend en de avond voorstellen. De huizen zijn niet toegankelijk, maar de hof en de Regentenkamer

wel. Al het meubilair is speciaal ontworpen voor het vertrek. Dit is te zien aan de eikenhouten lambriseringen en deels gebrandschilderde ramen. De huisjes van de Wilhelminastichting zijn allemaal even groot. Ze zijn met elkaar verbonden door de trap naar de zolder. Van Bilderbeek schreef in 1934 in het blad *Architectura* over het wonen in een hof: 'Voor minnaars van stedenschoon, voor kunstenaars en kunsthistorici zijn de in onze steden in stand gebleven oude, pittoreske hofjes met hun stille binnentuinen, omsloten door een ombouwing van simpele woningen en hun dikwijls monumentale poortgebouwen en ingangen, klassieke voorbeelden van goede, gave architectuur. (...) Hoogstens vragen de woningen inwendig enige verbetering omdat ze niet geheel beantwoorden aan de tegenwoordige bewoningseisen en voorschriften'.

Molen Kyck over den Dyck

54

KORENMOLEN KYCK OVER DEN DYCK

Noordendijk 144

OPENINGSTIJDEN: zaterdag 10.00 - 17.00 uur.

Deze hoge, ronde, stenen stellingmolen uit 1713 was oorspronkelijk een moutmolen voor de bierbrouwerijen en kreeg vervolgens de functie van het malen van granen. Na de restauratie, die in 1999 begon en begin 2001 afgerond werd, is deze functie hersteld. De molen is een opvallende verschijning in het Dordtse stadsbeeld en is als enige overgebleven van de vele molens die Dordrecht ooit kende. Tijdens de restauratie is de windkorenmolen weer rechtop gezet na het aanbrengen van een nieuwe fundering. Hoognodig, want hij was meer dan 1,5 meter achterover (de dijk af) gezakt. De molen heeft een nieuwe bestemming gekregen en wordt beheerd door de Stichting Molen Kyck over den Dyck. Er zijn diverse representatieve ruimtes die verhuurd worden voor bijeenkomsten en vergaderingen. In het winkeltje op de begane grond zijn 'molenproducten' te koop zoals volkorenmeel en koek. De stelling geeft een mooi uitzicht over de omgeving.

Energiehuis

55 ENERGIEHUIS

Noordendijk 148

OPENINGSTIJDEN: zaterdag en zondag 10.00 - 17.00 uur.

Grand café Khotinsky is geopend op zaterdag

11.00 - 02.00 uur en zondag 11.00 - 24.00 uur.

De voormalige elektriciteitscentrale op de hoek van de Noordendijk en de Biesboschstraat bestaat uit drie afzonderlijke, tegen elkaar gebouwde bouwwerken: het eerste uit 1910 in eclectische bouwstijl, het volgende uit 1915 in een traditionele stijl en het laatste uit 1928 in functionele bouwstijl. Het is een mooi voorbeeld van fabrieksarchitectuur, met als hoogtepunt het gebouw uit 1928. Het gebouw uit 1915 en de raampartijen hebben een ingrijpende modernisering ondergaan, de gevels aan de Biesboschstraat en de Noordendijk bleven bij verbouwingen redelijk ongeschonden. Vijf culturele instellingen hebben zich sinds begin 2013 gevestigd in de oude elektriciteitscentrale aan de Noordendijk. Het Energiehuis is dé culturele hotspot van Dordrecht en de regio. Talloze inspirerende activiteiten brengen de oude elektriciteitscentrale weer tot leven. De voormalige energiehallen zijn getransformeerd tot concert-, theater- en popzalen, leslokalen, studio's, ateliers, vergader- en lounge-ruimten en een grand café. Het overweldigende, industriële pand heeft een breed aanbod van muziek, theater, dans, kunst & design, eten en drinken, festivals, concerten, debatten, cursussen en kinderactiviteiten.

56 VILLA AUGUSTUS

Oranjelaan 7

OPENINGSTIJDEN: zaterdag 08.00 - 01.00 uur en zondag

8.00 - 24.00 uur. De markt, het restaurant en de tuinen zijn geopend. De Watertoren is enkel toegankelijk voor hotelgasten en dus niet te bezoeken.

Op de hoek van de Oranjelaan en de Noordendijk ligt langs het Wantij het voormalig drinkwaterleidingsterrein met daarop de Watertoren uit 1881-1883 en het uit 1942 daterende pompgebouw. De ingang van dit gebouw is aan de Oranjelaan, hier bent u welkom in de markt, het restaurant en in de erachter liggende tuinen van Villa Augustus. In de watertoren en het naastgelegen ketelhuis zijn hotelkamers en zalen gerealiseerd. Het complex is ook te bereiken via de loopbrug vanaf P-Energiehuis. De 33-meter hoge Watertoren, een ontwerp van directeur gemeentewerken J.A. van der Kloes, is gebouwd in de eind negentiende eeuw gebruikelijke eclectische stijl met invloeden van de neorenaissance. Het vierkante gebouw kreeg vier achthoekige torentjes waartussen zich het waterreservoir bevond. Toen het reservoir in 1938 verhoogd werd om de capaciteit van de toren te vergroten, verdwenen de torentjes. Deze verhoging, een 16 meter hoge metalen pijp, is in 1982 verwijderd. In het terugge-

Villa Augustus

plaatste oorspronkelijke torentje bevindt zich nu een hotelkamer. De geschiedenis van de Watertoren staat beschreven in deel negen van de serie Verhalen van Dordrecht: De watertorens van Dordrecht en Dubbeldam door André Oerlemans. Net als Watertoren Buitenlust in Dubbeldam heeft deze watertoren een geheel nieuwe bestemming gekregen als onderdeel van Villa Augustus. Het Pompstation, gebouwd in de nieuwe zakelijke stijl, diende voor het oppompen van grondwater, het regelen van druk in de waterleiding en de zuivering van grondwater. Hier bevinden zich de markt en het restaurant (met terras aan de tuinzijde) van Villa Augustus. De tuinen omvatten onder andere moestuinen, een boomgaard, kassen en een Italiaanse tuin. Ze zijn geïnspireerd op tuinen uit de Renaissance en late Middeleeuwen.

57 WANTIJPARK

Baden Powell-laan

Dit echte stadspark is in 1937 ontworpen en aangelegd door de tuinarchitect D.F. Tersteeg, in het kader van de

werkverschaffing. Het monumentale hek bij de hoofdingang is ontworpen door de Dordtse glazenier Wim Korteweg. Daarvoor bestond dit terrein uit grienden, moerassen en wilgen. Het diende ook als oefenterrein voor militairen, die hier schietoefeningen hielden. De resten van de oefenmuur zijn nog te zien. Tijdens de watersnoodramp van 1953 is het park als gevolg van een dijkdoorbraak ondergelopen. Maar zowel het park als de vijvers zijn voorbeeldig hersteld. Er zijn schitterende oude bomen en de natuurvariatie is enorm. Er staan mooie moerascipressen, de grootbladige populier en de amberboom met zijn bijzonder mooie herfstverkleuring. Ook staan er gedenkbomen, onder andere een zuilvormige eik en een moeraseik, die geplant is als herinnering aan de IVN-natuurgids Ton Olthof, die dit park op zijn duimpje kende. Door de grote rijkdom aan vogels is het park vaste prik in het programma van de vogelcursussen. In 2011 is het park heringericht. Het is mooier en veiliger geworden. Een aantal bomen is gekapt om de onderbeplanting meer ruimte te geven. Ook is de zichtas uit het ontwerp van Tersteeg hersteld, wat een mooie doorkijk geeft op de dierenwei. (bron: IVN)

Wantijpark

58 HET HOF**N**

Hof 5 - 12

OPENINGSTIJDEN: *bij het ter perse gaan van deze uitgave was nog niet bekend welk gedeelte van Het Hof geopend is voor publiek. Kijk voor de openingstijden en laatste informatie op hethofdordrecht.nl.*

Het Hof van Dordrecht was in de Middeleeuwen het belangrijkste Augustijnenklooster van de Noordelijke en Zuidelijke Nederlanden. Bovendien is het het enige Augustijnenklooster in Nederland en België waarvan tot op de dag van vandaag grote delen bewaard zijn gebleven. Het eerste klooster werd in 1275 gebouwd, maar daarvan is niets bewaard gebleven. In 1512 woedde er een brand in de kloostergebouwen en vond herbouw plaats. Het klooster en de kerke waren gebouwd rond een vierkant kloosterhof met kloostergang. In de bestrating van de kloosterhof zijn de waterput en de oostelijke kloostergang met de voormalige wasplaats zichtbaar gemaakt. Van het klooster zijn de kloosterhof (pandhof), het hoofdgebouw met refter, dormitorium en kelders (Hof 12), alsmede de bijbehorende Augustijnenkerk **28** en de kloostertuin bewaard gebleven. De tuin heeft een moderne inrichting gekregen. In 1572 vond in het klooster een gebeurtenis van nationaal belang plaats, de Eerste Vrije Statenvergadering. Vertegenwoordigers van de burgerij en de adel kwamen bijeen op advies van prins Willem van Oranje. Willem van Oranje werd erkend als de rechtmatige stadhouder en financieel gesteund in de strijd tegen de Spaanse overheerser. De strijd zou uiteindelijk in 1588 leiden tot de onafhankelijke Republiek der Verenigde Nederlanden. De vergadering vond plaats in de refter (nu Statenzaal genoemd) van het voormalig Augustijnenklooster. Onlangs is Het Hof verbouwd en momenteel wordt het gebouw opnieuw ingericht. In het voorjaar van 2015 opent hier een nieuwe presentatie waarin de nationale en stedelijke geschiedenis van Dordrecht wordt getoond. De schatten uit de Collectie Dordrecht vormen samen met virtuele toepassingen een nieuwe en frisse kijk op Dordrecht en de grote gebeurtenissen uit de geschiedenis, zoals de Eerste Vrije Statenvergadering en de Synode van Dordrecht.

Het Hof

A close-up, low-angle shot of a windmill's wooden structure. The image shows a complex arrangement of beams and supports. A prominent black sign with white lettering is visible, featuring the word 'ANNO' and the year '1713'. The sign is mounted on a curved wooden beam. Below the sign, a brick wall is partially visible. The overall scene is brightly lit, suggesting an outdoor setting.

Programmaoverzicht per monument

Verschillende Open Monumenten hanteren een eigen programmering met muziek, tentoonstellingen of bijzondere rondleidingen. De vele vrijwilligers, historici en eigenaren heten u van harte welkom!

1 STADHUIS

Op zondagmiddag staat het Stadhuis in het teken van Muzikale Monumenten. Dit jaar nemen verschillende monumenten met gratis toegankelijke concerten u mee op een muzikale wereldreis. In het Stadhuis speelt het Pavadita Tango String Quartet onder aanvoering van acteur en tangozanger Juan Carlos Tajes het prachtige theaterconcert 'Meisjes van Venus', waarin alle tangolief en -leed voorbijkomt. Kijk voor tijden en uitgebreide informatie bij 'Muziek' op pagina 66.

2 KUNST- EN ANTIIEGALERIJ EUROP'ART

Er is een doorlopende expositie te zien van de bekende Dordtse schilder René de Jong (1953) met schilderijen van Dordrecht en Rotterdam, maar ook van ruïnes uit de omgeving van Charleroi en Wallonië. Tijdens de openstelling zijn er Franse chansons uit de jaren zestig te horen van onder andere Edith Piaf en Jaques Brel.

3 PELGRIMSHUYS

Tijdens de openstelling vinden er klassiek balletdemonstraties plaats. De eigenaren van het pand vertellen bovendien graag over het verleden van het ziekenhuis.

4 GROTE KERK / ONZE LIEVE VROUWEKERK

Op zaterdag om 15.30 uur wordt in het kader van de Nationale Orgeldag een concert gegeven.

5 TOREN GROTE KERK

Bezoekers kunnen tot 15.30 uur de toren beklimmen. Zondag is er geen entree via de kerk, maar via de toreningang aan de Lange Geldersekafe.

6 DOLHUIS

Op zondagmiddag staat het Dolhuis in het teken van Muzikale Monumenten. Dit jaar nemen verschillende monumenten met gratis toegankelijke concerten u mee op een muzikale wereldreis. In het Dolhuis speelt Marlene Dorcena. Het eiland Haïti, haar geschiedenis en de Creoolse cultuur vormen de inspiratie voor haar muziek en haar concerten. Kijk voor tijden en uitgebreide informatie bij 'Muziek' op pagina 66.

7 TUIN VAN DE KORENBEURS

Enkel de tuin van de Korenbeurs is toegankelijk. De ingang van de tuin is aan de kant van de Korte Kalkhaven 6A. Er wordt bij mooi weer muziek gespeeld.

8 STADSBROUWERIJ: MOUTGEBOUW DE SLEUTEL

Studenten van het Da Vinci College geven doorlopend een presentatie over het brouwproces in De Stadsbrouwerij.

9 HUIS VAN GIJN

Simon van Gijn (1836-1922) maakte in vijftig jaar zeker dertig reizen. In notitieboekjes beschreef hij die nauwgezet. Hij noteerde van alles; het weer, de kwaliteit van het eten, de bezochte steden. In zijn jeugd maakte Van Gijn samen met zijn ouders al zijn eerste reizen. Zo bezocht hij de Wereldtentoonstelling van 1851 in Londen. Later maakte hij samen met zijn echtgenote Cornelia Vriesendorp (1840-1889) elke zomer een reis van vier à vijf weken. Ze gingen veel naar Duitsland, Zwitserland en Oostenrijk. Per trein of rijtuig bezochten ze belangwekkende plaatsen en musea, maakten wandelingen door de bergen en gingen 's avonds naar een concert of het theater. Vaak namen ze vrienden mee. Na de dood van zijn vrouw, bleef Simon reizen. In de tentoonstelling 'Reizen met Van Gijn' komen deze reizen, met behulp van oude kaarten, reisgidsen, souvenirs, koffers, citaten en foto's, weer tot leven.

10 MUSEUM 1940-1945

In het museum is de expositie '77 Chester Square London SW, was getekend Wilhelmina' te zien. Voor kinderen is er een speurtocht. Medewerkers geven tekst en uitleg.

11 NATIONAAL ONDERWIJSMUSEUM

In het museum is een doorlopende fotopresentatie te zien en kunnen kinderen aan verschillende activiteiten deelnemen.

17 KELDER DORDTS PATRICIËRSHUIS

Alleen de zeventiende-eeuwse kelder is gratis toegankelijk. Toegang tot het museum bedraagt 5,00 euro per persoon. Daar vinden ook rondleidingen door het pand plaats.

Museum 1940-1945

19 WEST-INDISCH HUIS / GALERIE DE COMPAGNIE

In het huis is een tentoonstelling te zien over hedendaagse kunst. Op zondagmiddag staat het West-Indisch Huis in het teken van Muzikale Monumenten. Dit jaar nemen verschillende monumenten met gratis toegankelijke concerten u mee op een muzikale wereldreis. In het West-Indisch Huis speelt Eléonor met een melodieuze maar ingetogen mix van fado, pop, chanson en jazz. Kijk voor tijden en uitgebreide informatie bij 'Muziek' op pagina 66.

21 BONIFATIUSKERK

Er vinden rondleidingen plaats door het gehele pand. De toren is te beklimmen. Op zondagmiddag staat de Bonifatiuskerk in het teken van Muzikale Monumenten. Dit jaar nemen verschillende monumenten met gratis toegankelijke concerten u mee op een muzikale wereldreis. In de Bonifatiuskerk speelt Cabo-CubaJazz met een mix van Kaapverdische muziek, Cubaanse Rumba en een vleugje jazz. Kijk voor tijden en uitgebreide informatie bij 'Muziek' op pagina 66.

22 ATELIER GERHARD LENTINK

In het atelier zijn een aantal monumentale houten beelden opgesteld. Centraal staat het meest recente beeld met de werktitel Opus 38: redites-moi des choses tendres. Dit werk zal in september zijn voltooiing naderen.

24 WOONHUIS VOORSTRAAT 125

Zowel tijdens het Voorstraat Noord festival als op zondag vinden er verschillende muzikale uitvoeringen in het pand plaats.

25 OUD KATHOLIEKE KERK H. MARIA MAIOR

Op zaterdag vindt er een bijzonder optreden plaats van onder andere organist Erik van der Heijden met een Italiaans programma. Tijdens het concert kunnen bezoekers gewoon in- en uitlopen. Verder is er koffie en thee verkrijgbaar. Op zondag vindt om 10.30 uur de eucharistieviering plaats. De hoofdingang blijft dan geopend en bezoekers zijn hierbij van harte welkom, mits zij de dienst respecteren.

27 TEEKENGENOOTSCHAP PICTURA

Pictura organiseert in samenwerking met het Dordrecht Museum een speciale tentoonstelling 200 jaar koninkrijk – 200 jaar (schilder)kunst. Pictura vindt het interessant om de twee eeuwen dat ons koninkrijk bestaat te illustreren met een confrontatie tussen het werk van Picturanen uit het begin van de negentiende eeuw en Picturanen van nu. Deze tentoonstelling toont hoe de hedendaagse kunst zich verhoudt tot de schilderkunst uit de eerste helft van de negentiende eeuw. Tien werken van Picturanen uit de negentiende eeuw vormen het uitgangspunt voor het werk van veertig huidige leden. Deze tentoonstelling is te zien van 13 september tot en met 9 november.

28 AUGUSTIJNENKERK

In het kader van de Nationale Orgeldag geeft André Keijzer zaterdag om 14.30 uur een orgelconcert. Het orgel is onder begeleiding ook zelf te bespelen tussen 10.00 en 13.30 uur.

29 KELDER HUIS SCHARLAKEN

Een videopresentatie vertelt het verhaal van 1225 tot nu. De kelder-gewelven zijn te bezoeken en deskundigen geven ter plekke uitleg.

31 TRINITATISKAPEL

Op zondagmiddag staat de Trinitatiskapel in het teken van Muzikale Monumenten. Dit jaar nemen verschillende monumenten met gratis toegankelijke concerten u mee op een muzikale wereldreis. In de Trinitatiskapel neemt EtnoSaraj u op een verhalende wijze mee door de muzikale landschappen van de Balkan. Kijk voor tijden en uitgebreide informatie bij 'Muziek' op pagina 66.

33 GERECHTSGEBOUW DORDRECHT

Door het monumentale deel van het gebouw en het cellen-complex vinden vanaf 10.00 uur rondleidingen plaats. De laatste begint om 16.15 uur. Bovendien wordt er een voorgeleiding bij de rechter-commissaris nagespeeld om 11.00 uur, 12.30 uur, 14.00 uur en 15.30 uur. De demonstratie duurt 30 minuten. Tijdens een voorgeleiding beslist de rechter-commissaris of het voorarrest van de verdachte mag/moet voortduren. Een foto-tentoonstelling laat buitenlandse rechtbanken en toga's zien.

34 DORDRECHTS MUSEUM

Met de speciale tentoonstelling Graag Gezien zet het Dordrechts Museum een selectie uit haar verborgen schatten in de schijnwerpers. En welke kunstwerken het museum toont uit de depotcollectie, dat heeft het publiek bepaald via online stemmen. Kijken – en de vele manieren waarop je dat kunt

Schilderij uit de tentoonstelling 'Graag gezien', Scheepje zeilen, Blommers

doen – staat centraal in deze tentoonstelling. Het Dordrechts Museum heeft de bezoeker gevraagd te kijken en kiezen. En te verwoorden waarom een bepaald werk hem zo raakt of intrigeert. De verhalen van kiezers vormen een belangrijk onderdeel van de tentoonstelling. De mooiste teksten zijn in tekstbordjes verwerkt en inspirerende citaten als wandtekst gebruikt. Graag Gezien is een tentoonstelling van en voor de stad Dordrecht. De tentoonstelling is te zien tot en met 26 oktober.

Op zaterdag en zondag vinden er in het Dordrechts Museum twee gratis instapronleidingen plaats met het thema 'Op reis door het Dordrechts Museum'. Deelnemers maken een reis door het gebouw en de collectie. De rondleidingen beginnen om 12.30 en 14.00 uur. Verzamelen bij de entree. Kom op tijd, want vol is vol.

35 THE MOVIES DORDRECHT

Tijdens Open Monumentendag vertoont Cinema The Movies 'Jong in Dordrecht'. Een compilatieprogramma van historisch filmmateriaal uit de archieven van Dordrecht. Filmkenner Hans Timmerman doorzocht de filmarchieven van de stad. Hij vond van alles uit de afgelopen 80 jaar. Vanuit dat materiaal stelde hij een programma samen dat laat zien hoe mensen jong waren in Dordrecht door de decennia heen en hoe jonge mensen leefden in deze stad. 'Jong in Dordrecht' bevat veel sfeerbeelden, pro-

motie- en voorlichtingsfilmpjes, journaals en nog veel meer. Voor de één een kijkje in de geschiedenis, voor de ander een feest van herkenning. Doorlopend te zien in de Filmlounge van The Movies tussen 13.00 en 21.00 uur. Entree 2,50 euro.

37 DISTILLEERDERIJ RUTTE & ZN.

De proefkamer van Rutte is omgetoverd tot doorloopcafé met een miniproeverij jenever of likeur. U kunt een kijkje nemen in de distilleerderij en de houten vatenopslag. Tevens kan de winkel worden bezocht.

41 HET KOETSHUIS

Enthousiaste vrijwilligers geven rondleidingen door het pand en de verschillende vertrekken. Er is tevens een kleine foto-expositie ingericht. Op zaterdag tussen 12.30 en 13.30 uur komen tientallen koetsen, rijtuigen en aangespannen paarden op bezoek bij het Koetshuis. Kinderen kunnen op de foto en de koetsiers vertellen graag iets over de aangespannen paarden en rijtuigen. Zie voor meer informatie Speciale activiteiten op pagina 72.

42 CENTRAAL STATION

De NS heeft in het kader van het thema Op reis historische foto's opgehangen, in de ruimte die vroeger als wachtruimte van de eerste klasse gebruikt werd en waar tegenwoordig het tickets- en servicekantoor is gevestigd.

44 JULIANAKERK

In de kerk kunt u aansluiten bij rondleidingen waarbij uitleg wordt gegeven over de gebruikte symboliek in de kerk. Verder kan het orgel bezichtigd, en onder begeleiding, bespeeld worden.

45 SINT ANTONIUSKERK

Op het kerkplein vindt op zaterdag een rommelmarkt plaats van 09.00 tot 15.00 uur. De opbrengst daarvan komt ten goede aan de 'kinderen van de voedselbank'. Op zondag geeft het Koninklijk Dordrechts Mannenkoor (KNA) om 14.00, 15.00 en 16.00 uur concerten. Al sinds 1898 behoort dit koor tot de muzikale top van Nederland. Zij brengen een prachtig programma, geïnspireerd op het thema van de Open Monumentendagen 'Op reis'. Het koor zingt a capella o.l.v. Hans van der Toorn. De concerten duren 20 minuten. Om het half uur zijn er rondleidingen over onder andere het middeleeuwse reliëf van het Heilig Hout.

46 CHR. GEREFORMEERDE KERK

Gedurende de dag zijn er orgelbespelingen, rondleidingen en is er een kleine fototentoonstelling te zien over de historie van het gebouw.

47 WILHELMINA KERK

Er zijn verschillende activiteiten in de kerk op zaterdag. Op meerdere tijden (11.00, 13.00 en 15.00 uur) kunt u de speeltafel en het orgel bekijken en zelf bespelen. Daarnaast maken verschillende musici hun opwachting in de kerk:

10.00 uur Orgelbespeling door Wendeline Wilmink

12.00 uur Hans van de Weg (harmonium) en Anne-Marie van de Weg-Vree (blokfluit)

14.00 uur Dameskoor Antoniuskerk zingt uit het nieuwe liedboek o.l.v. Wendeline Wilmink

16.00 uur Orgelbespeling door Diederick Koorstra (cantor-organist van de Keizersgrachtkerk, Amsterdam)
In de kerk is een foto-expositie over kerken van architect Tjeerd Kuipers (1857-1942) te zien.

Tevens kunt u de toren beklimmen tussen 11.30 uur en 15.30 uur.

48 REMONSTRANTSE KERK

Op zondag brengen Uros Petrac (tenor), Yvonne Peters (dwarsfluit) en Margriet den Hartog (orgel) om 15.30 en 16.30 uur een lichtklassiek concert ten gehore. Er zijn gedichten en verhalen door Kees Klok en rondleidingen op verzoek. Tegen een geringe vergoeding kunt u genieten van koffie en thee met heerlijke zelfgemaakte appeltaart.

49 KRUISKERK BAPTISTENGEMEENTE

Er zijn ieder uur rondleidingen langs de gebrandschilderde ramen, die ieder hun eigen verhaal hebben. Er wordt koffie en thee geschonken, waar ook iets lekkers bij wordt geserveerd.

50 NATIONAAL LANDSCHAPSKUNDIG MUSEUM

In het museum zijn regelmatig rondleidingen door de opengestelde expositieruimten (met onder andere antieke landkaarten en plattegronden), stijlkamers en reliëftuinen. Bovendien is er een tentoonstelling van negentig wandel- en fietsgidsen met routes langs sporen in het landschap en sporen van monumenten.

51 EMMANUELKERK

Op zaterdag is er een gevarieerd muziekprogramma met onder andere orgelspel en zang. De kerk is ook beginpunt van een wandelpuzzeltocht langs vele monumenten in Dubbeldam en een fietstocht langs kerken in Dordrecht. In de kerk is naast een foto-expositie over de geschiedenis van het gebouw ook een schilderijtentoonstelling van Pieter Huijzer te zien. Bezoekers kunnen deelnemen aan rondleidingen en er is koffie, thee en wat lekkers te verkrijgen.

52 PARK MERWESTEIN

Op zaterdag van 14.00 tot 15.30 uur vindt er een instap-rondleiding plaats. Deze start bij de ingang aan de Vrieseweg. Tijdens de wandeling wordt er verteld over de ontstaansgeschiedenis van deze vroegere buitenplaats. Bijzondere bomen en planten komen tevens aan bod. Geïnteresseerden hoeven zich niet van te voren aan te melden.

54 KORENMOLEN KYCK OVER DEN DYCK

De ruim driehonderd jaar oude molen is te beklimmen. Er worden rondleidingen gegeven en bezoekers kunnen proeven van molenbrood en cake. Uiteraard draaien bij voldoende wind de wieken.

55 ENERGIEHUIS

Neem een kijkje achter de schermen van het Energiehuis en word rondgeleid door het multifunctionele gebouw dat de titel 'beste gebouw van 2014' in ontvangst nam. Kijk voor tijden en het volledige programma op www.energiehuis.nl.

Op zaterdag houdt Schouwburg Kunstmin een garagesale in Machine 3. Te koop zijn onder meer spullen uit de oude inboedel van de schouwburg, publiciteitsmateriaal en (deels gesigioneerde) cd's en dvd's. Bijzondere voorwerpen zoals de ukelele van Brigitte Kaandorp worden bij opbod verkocht. De opbrengst komt ten goede aan het nieuwe interieur van de schouwburg.

In Ketel 1 speelt zaterdagavond Lisa Jacobs & Ardesko: het openingsconcert van Muziekstroom. Kijk voor meer informatie op pagina 71.

56 VILLA AUGUSTUS

Op zondag speelt om 11.00 uur 'Het Narratio Quartet' bij Villa Augustus. Kijk voor meer informatie bij Muziek op pagina 66.

Beklim de toren van de Grote Kerk

57 WANTIJPARK

Op zaterdag vindt er in het Wantijpark een begeleide wandeling plaats door gidsen van het IVN. Aan de hand van het hekwerk wordt er aandacht besteed aan de ontstaansgeschiedenis. Ook wordt er iets verteld over bomen en planten, het Wantijplantsoen, wat tevens van monumentale waarde is, de schietbaan en de bijgebouwen. De wandeling duurt anderhalf à twee uur. Deelnemers hoeven zich niet van te voren aan te melden. De wandeling start om 14.00 uur bij de hoofdingang van het park.

58 HET HOF

Op Het Hof kunt u op zaterdag in conclaaf met Dordtse raadsleden tijdens de 'Raad op Straat'. Kom kennis maken met lokale volksvertegenwoordigers tijdens het openluchtspreekuur. En dat op de plek waar in 1572 de Eerste Vrije Statenvergadering plaatsvond die uiteindelijk leidde tot de Onafhankelijke Nederlanden. Kijk voor meer informatie bij Speciale activiteiten op pagina 72.

Wandelroute Op reis

Dordrecht is een stad op een eiland. Tegenwoordig zijn er tunnels en bruggen, maar honderden jaren achtereen kon men alleen reizen over water. De rivier bood een weg naar de Alblasserwaard, Rotterdam, Antwerpen, Duitsland, maar ook de andere kant op, naar de zee.

Een wandeling over reislustige Dordtenaren, handelaren en vreemdelingen

Deze wandeling vertelt over reislustige Dordtenaren, maar ook over handelaren en vreemdelingen die zich over de schoonheid van Dordrecht verbaasden, en er bleven. Dankzij hen groeide en bloeide de stad met haar duizend monumenten. Deze wandeling, geschreven door Frits Baarda, voert langs plekken waar ze hun weelderige status lieten welgevallen. Het begin- en eindpunt van de wandeling is bij de Groothoofdspoort **18**.

Groothoofdspoort

De Groothoofdspoort is één van de twee overgebleven stadspoorten, waarvan Dordrecht er ooit zeventien moet hebben gehad. Het bouwwerk is tussen 1440 en 1450 opgetrokken. Om de sobere laatgotische poort heen is later een nieuwe renaissance-poort gebouwd. Aan de rivierzijde zetelt sinds 1450 de Dordtse stedemaagd boven de poort. Ze zit in haar Hollandse Tuin, met een palmtak in de ene en een stadswapen in haar andere hand. De wapens van vijftien andere Hollandse steden omringen haar.

Burgers en buitenlui van overal passeerden eerst de Groothoofdspoort, voordat ze de stad betraden. Dit was lange tijd de belangrijkste toegang tot het eiland en de stad. Ook keizers, koningen en graven zetten op het Groothoofd voet aan wal. Onder erebogen door paradeerden keizer Sigismund van Duitsland, Karel V, Philips II, Maximiliaan van Oostenrijk, de hertog van Alva en koning Willem II. En niet in de laatste plaats Napoleon, die de stad op 5 oktober 1811, wars van alle protocollen, bezocht en weer vertrok zonder het stadsbestuur te groeten.

Op het Groothoofd stonden herbergen en hotels waar passagiers op verder vervoer konden wachten. De voornaamste waren De Landskroon, de Engel, de Toelast, Pauw, het Marktschip van Terveer, Enckhuizen, Aux armes d'Hollande en later ook Bellevue. Hier meerden tientallen veerdiensten en beurt-

scheperen af. De fameuze rederij Fop Smit voer tussen 1844 - 1925 met stoom aangedreven radarboten tussen Gorinchem, Dordrecht en Rotterdam. Reizigers konden met de paarden-tram verder reizen naar hotel Ponsen bij het spoorwegstation. De Fop Smit-veerdienst was een snelle en comfortabele, betrouwbare verbinding tussen dorpen en steden, tot aan Nijmegen toe. De rader- en salonstoomboten waren eigendom van de rederij en scheepswerf van Fop Smit uit Kinderdijk. Destijds was het een bedrijf met nationale bekendheid.

Dordrecht toonde zich niet altijd een vriendelijke gastheer. Eeuwenlang mocht niemand zonder toestemming voorbij varen. Schippers moesten op grond van het Dordtse stapelrecht acht dagen in Dordt blijven, ook al wilden ze er niets verhandelen. Er waren schippers die probeerden aan de tolheffingen en stapelmarkten te ontkomen door ongezien voorbij te varen. Bewapende wacht-scheperen, zogeheten 'uitleggers', haalden de passanten terug en eisten hardhandig tolgeld op. Die methode droeg flink bij aan de welstand van de stad.

- **Loop over het Groothoofd richting de Kuipershaven. Ga rechtsaf de Damiatebrug over. Over de brug linksaf de Wolwevershaven op.**

Oldtimers Blauwpoortplein

achter het raam het beeld voorbij zag komen en diep geroerd raakte. Toen de familie Wyers het pand een paar jaar later, in 1941, aan de katholieke gemeente schonk, kreeg het de naam Sterre der Zee mee. Zes nonnen vormden tot 1973 in het huis nog een kleine kloostergemeenschap, die hulp bood aan behoeftige gezinnen.

Pontonnierskazerne

Het kantoorgebouw op Buiten Walevest nr. 15 was onderdeel van de vroegere pontonnierskazerne. De pontonniers waren de bruggenbouwers van de landmacht. Na een verblijf van drie en een halve eeuw verliet het Korps Pontonniers de stad in 1952.

• Volg de kade tot het Blauwpoortplein.

De veerboten naar Zwijndrecht vertrekken sinds 1969 vanaf de Hooikade. Daarvoor gebeurde dat 339 jaar lang vanaf dit Blauwpoortplein. Het Zwijndrechtse veer was, met de pont bij Moerdijk, eeuwenlang een belangrijke schakel in de verbinding tussen Holland en het zuiden. Er waren toen nog geen bruggen of tunnels.

Een Siberische winter in 1929 legde een massieve ijsvloer op de Oude Maas. Pontonniers bouwden opritten in het ijs. Voor het eerst in de geschiedenis reden er auto's over de rivier. Iedereen wilde wel een ritje maken over de ijsweg, die de naam Boulevard Dordrecht-Zwijndrecht kreeg. De toeloop zorgde voor onverwachte problemen.

De autoweg bleek te smal om de twee tegengestelde stromen uit Zwijndrecht en Dordrecht elkaar te laten passeren. Een rode seinschijf en belseignalen bepaalden in welke richting het verkeer zich kon verplaatsen.

• Ga rechtsaf, de Engelenburgerbrug over.

Achter de Engelenburgerbrug staat al bijna zes eeuwen het Rondeel Engelenborch. Het is een onderdeel van een vesting toren uit 1419. Het gebouw is een verkleinde kopie van de Engelenburg uit Rome, het grafmonument van keizer Hadrianus. Vanuit deze toren hielden wachters dag en nacht angstvallig vreemdelingen in het oog die de Nieuwe Haven binnen wilde varen.

• Sla na de brug direct rechtsaf de Korte Engelenburgerkade op.

Op nr. 18 domineert een monumentale patriciërswoning de straat. Het zeventiende-eeuwse classicistische huis staat bekend als Bever-Schaep, een verwijzing naar de telgen van families die er hebben gewoond. In het familiewapen, bovenin, zijn een bever en een schaap te zien. Boven de deur twee zee-meermannen, blij elkaar weer te zien.

Ridder mr. Willem van Beveren kocht in 1658 voor 1650 gulden een onvoltooid pand. Kort daarop liet hij er dit huis van maken. Bouwmeester was de beroemde Pieter Post, die ook het Haagse Mauritshuis op zijn naam heeft. Van Beveren trouwde Cornelia Schaep, en zo ontstond de naam van het huis.

Huis Bever Schaep

Pakhuizen

Rechts voor de poort verwijzen namen van pakhuizen naar de internationale handelscontacten die Dordtenaren lang hadden. De verbouwde graanpakhuizen (1688) heten Rusland en Engeland. Dordtse kooplieden dreven in de bloeitijd van de grote zeevaart handel in heel Europa, tot in Rusland (Petersburg) toe. Voor de opslag van graan werden deze pakhuizen gebruikt. Behalve de zeevaart bloeide ook de binnenvaart. Dordtenaren voeren vaak en graag op Maastricht en Luik. In die contreien waren kolen en ijzer te vinden, grond- en brandstoffen.

Catharijnepoort

Aan het einde van de straat bewaakt al sinds 1652 de Catharijnepoort dit deel van de stad. De poort is vernoemd naar een burgemeestersvrouw. Langs een groot deel van de stad lag aan de waterkant een stadsmuur, compleet met waakhuisen en wachttorens. Bezoekers konden alleen via toegangen zoals de Catharijnepoort naar binnen. Bedelaars, armen en zieken waren niet welkom. Ze werden onverbiddelijk teruggestuurd, het water op.

- **Loop onder de poort door en ga linksaf, de Hooikade op.**

De Hooikade is de aankomstplaats van de Waterbus, die op en neer vaart naar Zwijndrecht. De schepen varen op de Oude Maas. De naam van de rivier komt in de oudste beschrijving van Dordrecht, die uit 1064 van kroniekschrijver Alpertus Mettensis, nog niet voor. Waar nu water is, was toen land. De rivier ontstond omstreeks 1380, op de plaats waar de Beneden Merwede (rechts om de bocht, niet zichtbaar) een scherpe bocht maakte. De kracht van het water veroorzaakte een doorbraak bij de monding de Thuredricht, het riviertje waaraan Dordrecht zijn naam heeft te danken.

- **Ga aan het einde van de Hooikade linksaf. Loop via de Mazelaarsstraat de Mazelaarsbrug over.**

Bij de Mazelaarsbrug uit 1868 staat het Mazelaarshuisje. Het was tot 1950 het gildehuisje van de mazelaars, ofwel de zakkendragers. Aan de muur hangt nog hun bel. Als er werk aan de winkel was, stroomden de mannen toe. Het zakken-dragersgilde was oeroud. Rond 1350 bestond al een 'gilde der Mase'. De mannen losten zeeschepen met koren, die in de Maas voor anker waren gegaan. De bloeitijd van het gilde was echter in de zeventiende en achttiende eeuw, toen de graanhandel floreerde. Het gilde telde destijds 220 mazelaars.

- **Loop rechtdoor via de Korte GelderseKade naar de Lange GelderseKade tot aan de Grote Kerk**

Voor veel Dordtenaren is de Grote Kerk **4** bij thuiskomst een baken, en dat als sinds 1339 toen vermoedelijk met de bouw is begonnen. Ook op diverse schilderijen van Hollandse meesters is de karakteristieke scheve toren aan de horizon te zien. Reizigers namen aan de voet van de kerk een moment rust en proefden de specifieke sfeer, onder wie de schrijver F. Bordewijk. Hij schreef: 'Er is haast in ons land geen oude stad vorstelijk en beklemmend. De vorstelijkheid zelf beklemmt. De havenkaden liggen vol regentenhuisen, zij maken de smalle verkeersstraten zwart met hun steentorens en hun slagschaduw, de mens van heden is een mens van zon, hij kan er niet meer wonen. Hij kan

alleen nog even vrede hebben met dat uitzicht bij de kerk, smal en immens, langs scherpe havenhoeken naar de verre witte Kil.'

- **Vervolg de weg over de Lange Geldersekade en loop de Leuvebrug over.**

Achter de Leuvebrug, met zijn door Hildo Krop gebeeldhouwde koppen, staat een brugwachtershuisje, waar een schrijver/dichter/vertaler zat die maar met moeite van zijn eiland kwam. Rond 1955 was dit het werkdomein van Kees Buddingh' (1918-1986), een van de bekendste naoorlogse Nederlandse dichters. Hij was 'every inch een Dordtenaar' en werd in 1978 ereburger van de stad.

- **Rechts aanhouden richting de Bomkade.**

De Bomhaven is altijd een trefpunt geweest van schippers en handelaren, die van verre kwamen. De naam is afgeleid van een oud type binnenvaartschip, de bom. Het stadsbestuur besloot de haven in 1490 vooral vanwege de veiligheid te laten graven. Wachtende beurtschippers liepen bij storm en ijsgang op de rivier namelijk groot gevaar. In de nieuwe Bomhaven konden ze beschut hun beurt afwachten. De haven werd ook wel toepasselijk het Koreneind genoemd. Zakkendragers sjouwden er meelzakken van de schepen naar de pakhuizen en terug. Graanmakelaars controleerden de korenmarkt. Ze deden zaken in de Korenbeurs **7**, op nummer 11. Het gebouw hoort tot de vroegste werken van stadsbouwmeester Itz. Het werd in 1834 gebouwd en heeft Toscaanse zuilen.

- **Sla aan het einde van de Bomkade linksaf en meteen weer linksaf. Loop door over de Korte Kalkhaven.**

De Kalkhaven werd in 1655 gegraven en op de plaats van een open houtberging in de Oude Maas, de Hel genoemd. Zogeheten houthakkers trokken drijvende boomstammen van de rivier naar binnen. Samengebonden als vloten waren de bommen van uit Duitsland de rivier afgezakt. De Kalkhaven is nog tot begin

1900 opslagplaats van hout gebleven. Maar zoals de naam al aangeeft, is hier ook veel kalk uit de omstreken van Luik aangevoerd. De beroemde Dordtse 'tras', gemaakt van kalk, was een heel goed hechtende specie. Behalve overslagplaats van hout, kalk en steen, was de Kalkhaven in de negentiende eeuw ook het domein van scheepswerven, zoals van Jan Schouten. Deze werven profiteerden van de handel op de Oost-Indische gebieden. Het ging ze vooral voor de wind, nadat koopman-koning Willem I in 1824 de Nederlandse Handelsmaatschappij had opgericht. De maatschappij verleende veel opdrachten voor het bouwen van zeilschepen. Op het hoogtepunt telde de stad maar liefst zeventien rederijen.

- **Loop aan het einde van de Korte Kalkhaven linksaf de Prinsenstraat in. Sla na de Leuvebrug direct rechtsaf de Pottenkade op.**

Pottenkade

Zo stil als het er nu is, zoveel bedrijvigheid heerste er vanaf de dertiende eeuw. Er werd graan aangevoerd, uit de Alblasserwaard, Krimpenerwaard, Zwijndrecht, maar ook uit Engeland, Frankrijk en de Oostzeelanden. Het strenge Dordtse marktrecht bepaalde dat alleen hier graan mocht worden verhandeld. In Duitsland gefabriceerde potten en ander aardewerk werden hier eveneens aan land gebracht en verkocht. Aan dat product, de potten, dankt de kade zijn naam.

• Ga aan het einde van de Pottenkade linksaf naar het Grotekerksplein.

Het Grotekerksplein is een plek met de stilte van vroeger tijden. In de hoek van het plein staan twee monumentale huizen. Het rijksmonument op nummer 4 kent een geschiedenis die begint in 1778, toen de welgestelde koopman Pieter Vernimmen opdracht gaf tot de bouw. In de monumentale lijstgevel (Lodewijk XVI) van het patriciërshuis is het rood-witte wapen van de stad Dordrecht zichtbaar.

Op dezelfde hoek van het plein staat op nummer 5 nog een rijksmonument, waarvan het achterhuis dateert uit de zestiende eeuw. Boven de ramen zijn ter versiering gebeeldhouwde festoenen aangebracht. Rond het bovenlicht van de deur zijn dolfinen en vrouwenbustes te zien.

Uitzicht vanaf de Grote Kerk

• Loop rechtdoor de Kerkstraat in naar de Houttuinen

Giraf

Onder het gebladerte aan de Houttuinen staat een vreemdeling uit Afrikaanse streken op de uitkijk. De gestileerde giraf is een ontwerp van kunstenaar Henk Visch. Het dier nam er in 1995 – na zwak en wegstervend protest van bewoners – zijn plek in.

• Loop linksaf over de Houttuinen, rechtsaf de Engelenburgerbrug over en weer rechtsaf de Nieuwe Haven op.

De stadsregering liet in 1410 de Nieuwe Haven graven, nadat ze ontdekte dat kooplieden de stad waren gaan mijden. Door het graven van de Nieuwe Haven probeerde ze nieuwe schepen te lokken. Nu is het de thuishaven van de Koninklijke Dordtsche Roei- en Zeilvereniging (KDR & ZV), die recreanten uit alle windstreken verwelkomt.

• Ga halverwege de Nieuwe Haven rechtsaf de Lange IJzerenbrug over.

De Lange IJzerenbrug is een schepping van stadsarchitect G.N. Itz uit 1856. De brug was voorheen van hout gebouwd en heette daarom in de volksmond de Lange Houten Brug.

• Loop na de brug linksaf de Knolhaven op richting de Vismarkt.

Vismarkt

De Nieuwe Haven was ook lang het domein van vissers. Ze kwamen helemaal vanuit de Zuiderzee om in Dordrecht hun waren aan de man te brengen. Dat gebeurde eerst in de Visstraat, een paar straten verderop, maar na hun verhuizing in 1867 onder deze gietijzeren kap van de Vismarkt. De visverkopers stonden achter geschraagde tafels, waarop ovale rieten manden waren uitgestald met zalm, baars, brasem, spiering en griet.

- **Loop verder over de Knolhaven naar de Aardappelmarkt. Steek de Aardappelmarkt schuin over en loop vervolgens rechtsaf de Kuipershaven op.**

Wat het eerst opvalt op de Kuipershaven is de hijsinrichting van L. Straatman **14**. Het unieke dok met zijn ingenieus takelsysteem ontvangt jaarlijks nog tientallen schepen voor nieuwe roeren of schroeven. Het dok ligt aan de Kuipershaven, dat lange tijd een soort Europese handelszone was. De gebouwen ontleenden hun functie direct aan de wijnhandel die in de Wijnstraat werd gedreven. Het nevenbedrijf van de wijnhandel kwam hier, de kuiperij: het maken van wijnvaten. Wijnhandelaren lieten hun producten uit Frankrijk, Spanje en Duitsland aanvoeren.

De aantrekkelijke plek trok ook buitenlandse handelaren. Het huis In de Speykermant bijvoorbeeld, op nummer 141, werd in 1715 gebouwd in opdracht van de Luikse ijzerhandelaar Jacob Jacobse. Voor de deur lagen in de haven de Luikse schepen afgemeerd die de handgesmede spijkers in manden aanvoerden. In het siersmeedwerk boven de deur is een dergelijke mand nog te zien.

Verderop staat op nr. 41-42 het rijk gedecoreerde pakhuis Het Meevat. Alweer een Luikse koopman, Hubert Borret, gaf rond 1700 opdracht tot de bouw. Helemaal bovenin de gevel prijkt zijn wapenschild. Het rode tonnetje in het smeedwerk boven de deur verwijst naar de handelswaar die hier werd opgeslagen: meekrap.

- **Loop terug naar het Groothoofd.**

De wandeling keert terug naar het Groothoofd. U heeft nu een magnifiek uitzicht over het punt waar drie grote rivieren en één kleine samenkomen. Links stroomt de Oude Maas, rechtuit de Noord en rechts de Beneden Merwede. Onzichtbaar vanaf dit punt komt rechts ook het Wantij op de rivieren uit. Papendrecht ligt rechts aan de overkant, Zwijndrecht links.

De viersprong van rivieren geeft al eeuwen ruimte aan de verbeelding. Dichters, schrijvers en schilders, onder wie Cuyp, Schotel, Turner reisden speciaal naar deze plek, of juist naar de overkant, waar ze verwonderd over het water tuurden. Velen bekeerden hier hét gezicht van Holland te hebben gevonden. Lucht, land en water zijn er breed en ver in één oogopslag te zien. De reflectie op de enorme waterplas geeft bovendien een bijzonder, ondefinieerbaar Hollands licht, sommigen noemen het zelfs Dordts licht. Schrijver Theun de Vries keerde hier graag terug, want: 'Eén keer bij dit doelwit van zoveel wandelingen aangeland, verstil ik vanouds in opgetogenheid voor de aanblik van Hollands mooiste waterscheiding.'

CABOCUBAJAZZ

Muziek

Verschillende monumenten nemen u op zondag 14 september mee op een muzikale wereldreis! Luister onder andere naar zwoele Argentijnse tango, melancholische Balkanmuziek en vrolijke jazz uit Kaapverdië en Cuba.

PROGRAMMA MUZIKALE MONUMENTEN

De optredens vinden op zondag 14 september in elk monument drie maal plaats: om 14.00, 15.00 en 16.00 uur. Toegang is gratis. Wees op tijd aanwezig voor een plekje.

Bonifatiuskerk	CaboCubaJazz
Dolhuis	Marlene Dorcena
Stadhuis	Pavadita Tango String Quartet & Juan Carlos Tajes
Trinitatiskapel	EtnoSaraj
West-Indisch Huis	Eléonor

Bonifatiuskerk:

CABOCUBAJAZZ

Op onnavolgbare wijze mixt de groep de melancholie van de morna (Kaapverdische blues), de vrolijke dans van de Kaapverdische coladera met een flinke portie opzweepende Cubaanse rumba, salsa en een vleugje jazz. Het resultaat: 100% CaboCubaJazz! Zowel de luisteraar als ook de danser worden meegenomen op een reis waar verlangen, passie, subtiliteit en muzikaal vuur elkaar afwisselen. Hun debuutalbum Rikeza y Valor heeft wereldwijd enthousiaste reacties ontvangen en werd door Nederlandse journalisten in 2011 verkozen tot beste wereldmuziek CD. Na een succesvolle reisetour langs de Nederlandse theaters, festivals en clubs, speelde de band in Canada, Noorwegen en Thailand. CaboCubaJazz was vier keer genomineerd op de Cabo Verde Music Awards. De Volkskrant beloonde de cd met vier sterren: '(...) mooie contrasten tussen liefelijkheid en vuur, en tussen wiegende en stotende ritmes. (...) een stevig groovevande melange van opwindende vraag- en antwoordzang, sensuele melodieën en weldadige koortjes, opgefleurd, door sterkte arrangementen en improvisaties'.

UITVOERENDEN: *Nils Fischer* - percussie | *Carlos Matos* - piano | *Dina Medina* - zang | *Armando Vidal* - drums | *Reno Steba* - basgitaar.

CaboCubaJazz

Marlene Dorcena

Dolhuis:

MARLENE DORCENA

Marlene Dorcena, geboren in Haïti en woonachtig in België, leerde in haar jeugd al vroeg een repertoire van Franse liedjes. Als gevolg van de staatsgreep in 1991 op het eiland, besloot zij naar België te gaan om haar studie journalistiek en mediacomunicatie af te maken. Daar ontmoette zij maestro Raoul Nasser, arts, muzikant en componist, die haar stimuleerde een eigen repertoire te ontwikkelen met het dagelijkse leven op Haïti als bron van inspiratie. Haar eerste solo album was met de band Super Combo Creole. Het eiland Haïti, haar geschiedenis en de Creoolse cultuur vormen de inspiratie voor haar muziek en haar concerten. Haar eerste CD Mesy onthult de ziel, de kleuren, de levenslust en de poëzie van de mensen van haar eiland. Later volgde de CD's Haïti en Voyage, waarmee zij haar muzikale rondreis en haar dankbaarheid richting België, waar alles begon, illustreert. Vijf jaar geleden stond zij met haar band op de Wereld Jazz Dagen.

Stadhuis:

PAVADITA TANGO STRING QUARTET & JUAN CARLOS TAJES

Malena, María, Margot, Madre, Madame Yvonne: veel tango teksten gaan over vrouwen. Ze worden erin aanbeden en beschimpt of hun levensverhaal wordt uit de doeken gedaan. En zoals het een goede tango betaamt loopt het meestal tragisch af: zij (of haar aanbieder) raakt aan lager wal, ze krijgt hem niet, ze blijkt een feeks, kwijnt weg of sterft een eenzame dood. Pavadita Tango String Quartet heeft de mooiste teksten over vrouwen laten vertalen in het Nederlands. Onder aanvoering van acteur en tangozanger Juan Carlos Tajes brengt het strijkkwartet het prachtige theaterconcert 'Meisjes van Venus', waarin alle tangolief en -leed voorbijkomt.

UITVOERENDEN: Juan Carlos Tajes – spel en zang | Sophie de Rijk en Claudia Valenzuela - viool | Alex Welch - altviool | Eva van de Poll – cello.

Juan Carlos Tajes

Pavadita Tango String Quartet

Trinitatiskapel:

ETNOSARAJ

EtnoSaraj leidt haar publiek op verhalende wijze door de muzikale landschappen van de Balkan. Een nostalgische trip boordevol spanning en ontroering. Soms intiem en melancholisch, dan weer bruisend en vol energie. Sarajevo Roots is tevens de titel van het tweede CD-album dat in het najaar van 2013 is verschenen. EtnoSaraj speelt zowel eigen als traditioneel werk. De huisgemaakte composities zijn veelal van de hand van zanger/gitarist/verteller Mile Lukic. Het veelgeprezen ensemble wordt geleid door meester-accordeonist Nermin Tulic. Over de titel van het programma zegt Mile: 'Sarajevo is al eeuwenlang de ontmoetingsplek tussen Oost en West. Het is hét geografische en culturele hart van een land dat Joegoslavië heette; een plek vol prachtige contrasten die in de muziek op hun mooist tot uiting komen'. Tijdens de uitvoering passeren vele muzikale sferen de revue: Oosterse mystiek, zigeunerpassie, de elegantie van het oude Weense hof en temperamentvolle mediterrane ritmes. Al deze ingrediënten hebben bijgedragen aan het ontstaan van een uitzonderlijke muziekstijl: de Bosnische Sevdah. Sarajevo Roots laat het allemaal horen.

UITVOERENDEN: *Nermin Tulic – accordeon en bandleider | Mile Lukic - zang & gitaar | Andor Horvath - contrabas | Ziga Sercer – percussie.*

West Indisch Huis:

ELÉONOR

Een gevoel van tijdloosheid. Dat krijg je bij het beluisteren van Eléonor. Eléonor dat is zangeres Elly Aerden. Ze zocht Latijnse teksten over liefde, geluk, hoogmoed en melancholie. Die eeuwenoude teksten zette ze op muziek. Een melodieuze maar ingetogen mix van fado, pop, chanson en jazz. Daardoor klinkt het Latijn niet als een dode taal, maar modern, als eentje die je niet kent. Je zou zweren dat de teksten vandaag zijn geschreven.

NATIONALE ORGELDAG

In verschillende opengestelde kerken klinkt op zaterdag muziek, hoofdzakelijk orgelmuziek. Op 13 september is het namelijk Nationale Orgeldag. In vrijwel alle kerken die onder 'Open Monumenten' in dit boekje staan, kunt u op deze dag het orgel beluisteren maar soms ook zelf bespelen, zoals bij de Wilhelminakerk en Augustijnenkerk. Bij de programmabeschrijvingen per monument staat over deze, en alle overige muzikale optredens, de exacte informatie.

Diverse kerken, zaterdag 10.00 - 17.00 uur. Toegang is gratis.

Nationale orgeldag

CLASSIC4DORDT

In de zeventiende eeuw werden door mensen van stand of adel muzikale bijeenkomsten in tuinen of landgoederen georganiseerd. Met culinaire hoogstandjes en befaamde musici werd zo een mooie zomerse dag gevuld. Geïnspireerd op deze concerten is er op zondag op het Beverwijcksplein Classic4Dordt: een klassiek evenement van en door Dordtenaren. Met een hapje in de hand is het heerlijk luisteren naar onder andere het Cappuccino orkest, Dordts Violensemble en het Dordts Philharmonisch Orkest. Kijk voor meer informatie en kaartverkoop op www.classic4dordt.nl of koop een kaartje op het plein op de dag zelf.

Beverwijcksplein, zondag 13.00 - 22.00 uur. Een kaartje kost 15,00 euro.

Atelierconcert De Luthiers:

OP REIS MET FURIOSO EN BEETHOVEN

Beethoven hield van reizen; veel composities van hem zijn ontstaan uit bijzondere ontmoetingen. In het werkatelier van De Luthiers, de Dordtse gitaar- en vioolbouwers, klinkt zondag een karakteristiek Russisch thema van hem. Strijkkwartet Furioso speelt een van de Razumovsky strijkkwartetten, genoemd naar de opdrachtgever: de Russische ambassadeur in Wenen. Furioso (2008) wordt gevormd door talentvolle jonge musici studerende aan de Sweelinck Academie, de Jong Talentafdeling van het conservatorium van Amsterdam. Ze maakten allen deel uit van de Fancy Fiddlers, een strijkersgroep onder leiding van Coosje Wijzenbeek. Ze hebben opgetreden in binnen- en buitenland met o.a. Janine Jansen, Menahem Pressler en Paolo Giacometti.

UITVOERENDEN: *Elise Besemer - eerste viool | Bi-nan Wang - tweede viool | Annelieke Muller - altviool | Kalle de Bie - cello.*

Gitaar- en vioolbouwer De Luthiers, Voorstraat 13. Zondag, aanvang 12.30 uur en 14.00 uur. De optredens duren circa 45 minuten. Toegang is gratis.

Strijkkwartet Furioso

Muziekstroom:

LISA JACOBS & ARDESKO

Passie is de verbindende factor tussen Vivaldi's Vier jaargetijden en de Vier jaargetijden van tangogrootmeester Astor Piazzolla. Piazzolla schreef met gevoel voor dynamiek en melancholie de cyclus 'Las quatros estaciones porteñas' als een hommage aan Vivaldi. Violiste Lisa Jacobs, geroemd om haar virtuoze, emotionele en adembenemende spel, speelt samen met het jonge en gedreven strijkorkest Ardesko, een naam die zoveel betekent als 'in vuur en vlam zetten'. Een spetterend concert om het seizoen van Muziekstroom mee te beginnen!

Energiehuis, Ketel 1. Zaterdag, aanvang 20.00 uur. Kaarten zijn te bestellen via energiehuis.nl of een uur voor aanvang bij de balie van het Energiehuis. Prijs: 19,50 euro / 17,50 euro (CJP/65+) Telefoon: 078 - 890 33 10.

Villa Augustus:

NARRATIO QUARTET

Het Narratio Quartet maakte zijn debuut tijdens het Festival Oude Muziek 2009. Op uitnodiging van directeur Jan van den Bossche ging het kwartet de uitdaging aan de 'late' kwartetten van Beethoven te spelen op historische instrumenten. De vier musici delen een lang verleden in ensembles in de wereld van de oude muziek zoals de Nederlandse Bachvereniging, Anima Eterna en Ensemble Schönbrunn. Inmiddels gaat de reis langs de kwartetten van Beethoven voort en heeft het kwartet zich in de eerste plaats ten doel gesteld alle zestien kwartetten van Beethoven uit te voeren. In de Limonaia van Villa Augustus speelt het ensemble Strijkkwartet in E minor op. 59 nr. 2 'Rasumovsky' en Strijkkwartet in C op. 59 nr. 3 'Rasumovsky' van Beethoven.

UITVOERENDEN: *Johannes Leertouwer – viool | Anneke van Haaften – viool | Sirkka Liisa Kaakinen-Pilch – altviool | Viola de Hoog – cello.*

Zondag, aanvang 11.00 uur. De toegang bedraagt 15,00 euro inclusief een drankje. Reserveren kan via 078 - 639 31 11.

Narratio Quartet

Speciale activiteiten

Naast de openstellingen van tientallen monumenten vinden er ook allerlei verrassende activiteiten plaats in de historische binnenstad van Dordrecht. Op de volgende pagina's vindt u een overzicht van alle speciale activiteiten tijdens het weekend.

a film by
WES ANDERSON

DRIJF-IN BIOSCOOP WOLWEVERSHAVEN: THE GRAND BUDAPEST HOTEL

Kom op zaterdagavond met een gevulde picknickmand, dekentje én een bootje naar de Wolwevershaven. Tussen alle vroegere pakhuizen, patriciershuizen en andere monumenten wordt de film 'The Grand Budapest Hotel' vertoond. De film vertelt het verhaal van een legendarische hotelmanager (Ralph Fiennes) van een beroemd Europees hotel. Tussen de Eerste en Tweede Wereldoorlog in raakt hij bevriend met een jonge piccolo (Tony Revolori) die een vertrouweling van hem wordt. Het verhaal draait om de diefstal van een onbetaalbaar schilderij uit de Renaissance, de strijd om een enorm familiefortuin en de omwentelingen die Europa transformeren in de eerste helft van de 20e eeuw. Het witte doek wordt vanaf de Kuipershaven vlak boven het water geplaatst zodat er een heuse drijf-in bioscoop ontstaat! Wees er op tijd bij om een plekje te vinden op de kade of tussen de bootjes op het water. De drijf-in bioscoop wordt verzorgd door Openlucht Bioscoop en mede mogelijk gemaakt door Cinema The Movies, Dordtse Reddingsbrigade en Stichting Dordtse Wateren.

Wolwevershaven, zaterdag 20.15 - 22.30 uur. De film start om 20.45 uur. Toegang is gratis.

KLASSENDAG

De Open Monumentendagen beginnen al op vrijdag 12 september. In het kader van de Klassendag bezoeken zo'n driehonderd basisscholieren uit de groepen 7 en 8 een monument in de binnenstad. Dordtse scholieren maken zo op jonge leeftijd kennis met hun eigen stad, die een onmiskenbare rol heeft gespeeld in de Nederlandse geschiedenis. Dit project is geïnitieerd door de Stichting Open Monumentendagen en wordt landelijk in ver-

Speciale activiteiten

schillende steden georganiseerd. Basisscholieren uit groep 7 en 8 krijgen in de ochtend op school les over monumenten en worden 's middags rondgeleid in één van de deelnemende monumenten, zoals Park Merwestein en het Gerechtsgebouw.

Dordtse binnenstad, diverse monumenten, tussen 13.00 - 15.00 uur.

VOORSTRAAT NOORD FESTIVAL

Bewoners, ondernemers en culturele instellingen op de Voorstraat Noord en de Riedijk organiseren op zaterdag 13 september een festival waar kunst en cultuur centraal staan. Tussen 12.00 en 23.00 uur zijn er muziekoptredens op verschillende podia, kinderactiviteiten, workshops en demonstraties van kunstenaars en winkeliers. Tussen Voorstraat 220 (de Berckepoort) en het einde van de Riedijk zijn doorlopend gratis toegankelijke activiteiten. Op de verschillende podia klinkt voornamelijk pop-, blues- en jazzmuziek. Zowel kinderen als volwassenen kunnen diverse creatieve workshops volgen. Kunst, cultuur, muziek en gezellige terrassen bepalen het programma. Dit alles in samenwerking met de Popcentrale, het Da Vinci College, bewoners en winkeliers.

Voorstraat Noord, zaterdag 12.00 - 23.00 uur. Toegang is gratis. Programma: www.voorstraatnoord.nl.

ANTIETKE KOETSENKIT & RINGSTEKEN

Paarden- en koetsliefhebbers opgelet! Kriskras over het eiland van Dordrecht rijden op zaterdag tientallen bijzondere koetsjes en aangespannen paarden een antieke rit. 's Ochtends vertrekt de stoet vanaf 10.00 uur bij het Energiehuis waarna het een ronde maakt langs Stadspolders, Dubbeldam en Landgoed Dordwijk. Tussen de middag rusten de koetsiers met hun paarden even uit bij het Koetshuis van Weizigt NMC. Rond 14.00 uur wordt er rondom het Beverwijcksplein een demonstratie ringsteken gegeven. De laatste etappe van de stoet gaat door de historische binnenstad, langs onder andere de Grote Kerk, Nieuwe Haven en de Wijnstraat. Bij de tussenstops vertellen de koetsiers graag iets over de paarden, koetsen en authentieke kledij.

TENTOONSTELLING AWN

De Archeologische Werkgemeenschap Nederland (AWN) is met circa 3.000 leden de grootste vereniging van amateurarcheologen in Nederland. In de Munt heeft de vereniging een tentoonstellingsruimte waarbij archeologische vondsten uit de bodem van Dordrecht worden getoond. Ook is er aandacht voor de interpretatie van deze opgravingen en restauratie van de verschillende voorwerpen. Vrijwilligers vertellen u graag iets over de voorwerpen.

Munt 5 (via de Voorstraat), ruimte 10, zaterdag 13 september 11.00 - 17.00 uur. Toegang is gratis.

RONDVAART S.S. PIETER BOELE EN BEZOEK BINNENVAARTCENTRUM

De voormalige Rijn-stoomsleper werd in 1893 gebouwd op de werf van P. Boele te Bolnes. Tot 1965 heeft de sleper een beroepsmatig bestaan gehad. Vanaf 1987 is de, nog enige in zijn soort bestaande rijnsleper in beheer bij Stichting Dordt in Stoom. Het vaartuig is regelmatig te zien bij evenementen en is eveneens te huur voor het varen met gezelschappen van maximaal 55 personen. Op zaterdag is het mogelijk een 45 minuten durende rondvaart te maken op de 121-jarige stoomsleper Pieter Boele! U kunt inschepen op het Groothoofd. Tijdens de vaart is de stoommachine (benedendecks) te bezichtigen en vertellen vrijwilligers graag iets over deze bijzondere stoomboot.

De Pieter Boele fungeert op die dag ook als pendeldienst naar de René Siegfried: een ex-duwboot waarbij de voormalige machinekamer ingericht is als binnenvaartmuseum, de stuurhut met een simulator en de LASHbak met een deel van het achterschip van de hektjalk Jonge Jabob. Deze 150 jaar oude tjalk werd enkele jaren geleden aangetroffen in de monding van de

Pieter Boele

Dordtse Kil en is toen geborgen. Een deel van het inventaris van het schip en verschillende scheepsmodellen zijn te bewonderen. Ook is er een film te zien over de binnenvaart en in de serre en eetzaal kunnen bezoekers wat drinken. Zowel de duwboot als de LASHbak zijn opgenomen in het Nationaal Register Mobiel Erfgoed.

Stoomsleper Pieter Boele, afvaart Groothoofd, zaterdag elk heel uur tussen 12.00 en 16.00 uur (laatste afvaart). Prijs: 4,50 euro, kinderen 4 t/m 12 jaar: 3,50 euro. Kaartverkoop aan boord.

Binnenvaartcentrum, Maasstraat 13, zaterdag 12.00 - 17.00 uur. Toegang is gratis.

RONDVAARTEN POTTENKADE

Benvenuto a bordo! Elio en Sirio, twee Dordtse broers met Italiaans bloed, laten bezoekers aan Dordrecht de stad het liefst vanaf het water zien; veel mensen zeggen dat daar de stad het best tot haar recht komt. Vanaf de steiger aan de Pottenkade (naast de Grote kerk) organiseren de broers geregeld rondvaarten met een van hun boten. Met de Fraternità en Nereide varen zij al vanaf vier personen, zolang het weer het toestaat. Beide boten zijn hun grote trots. Deze zijn door hen en hun vrienden geheel gerestaureerd, herbouwd en zijn nu echte juweeltjes. Ze verwelkomen u dan ook graag aan boord. De prijs bedraagt € 12,50 per persoon, voor kinderen tot 16 jaar bedraagt de prijs € 10,-.

MAAK EEN REIS DOOR HET BIESBOSCHVERLEDEN

Op zaterdag organiseert Biesboschcentrum Dordrecht de cultuurhistorische dag. Deze dag biedt een scala aan activiteiten en demonstraties voor jong en oud waarin de geschiedenis van de Biesbosch uitgebreid aan bod komt. Varen met een open fluisterboot door de Biesbosch langs historische plekken, wandelen over het Griendmuseumpad en demonstraties van oude griendwerkersambachten. Beleef hoe de griendwerkers leef-

den, bezoek hun onderkomens, zie hoe de grienden gehakt worden en schuif aan bij een griendwerker die op een origineel 'peurtje' een typisch griendwerkersmaaltje voor de deelnemers bereidt.

Vanaf 11.00 uur zijn er gedurende de dag 4 afvaarten naar het Griendmuseumpad. De kosten voor deelname bedragen 10,00 euro voor volwassenen en 7,50 euro voor 65+ / kinderen van 4 t/m 12 jaar. Vooraf reserveren wordt aanbevolen om teleurstelling te voorkomen. Dat kan via 078 - 770 5353 of info.biesbosch@dordrecht.nl. Kijk voor meer informatie op www.actiefindebiesbosch.nl

Biesbosch

RONDRIT MET DE PAARDENTRAM

Gedurende het weekend rijden er van 12.00 - 16.00 uur twee paardentrams van Stapvoets rond door de binnenstad. Bezoekers kunnen kosteloos gebruik maken van de trams en op- en afstappen bij verschillende monumenten. Op de plattegrond op de middenpagina's van deze gids vindt u de rijroute.

Paardentram

STICHTING NOORDKAAP: AUTORADIOCONCERT EN KUNSTTAXI'S

Van 12 t/m 14 september organiseert het Dordtse kunstcollectief Noordkaap ter ere van haar tienjarig bestaan een multidisciplinaire tentoonstelling. Naast een overzichtstentoonstelling in de Kuipershaven 155, organiseert het kunstenaarscollectief ook verschillende activiteiten tijdens de Open Monumentendagen. Op vrijdagavond kunnen autobezitters onderdeel uitmaken van een uniek autoradioconcert op de Stadswerven en neemt de Noordkaap-taxi bezoekers op zaterdag en zondag graag mee op bijzondere kunstritten door de oude binnenstad. Kijk voor het volledige programma op www.noordkaap.org.

AUTONO SPEAKERS

De grootste luidspreker van Nederland. Een concert dat exclusief via de autoradio te horen is. Neem je auto mee, stem af op Noordkaap FM en uit iedere radio schalt dezelfde muziek! Een productie is samenwerking met Radboud Mens, Michel Banabila en Marco Douma.

Parking Stadswerven (Maasstraat), vrijdag 12 september vanaf 20.30 uur. Toegang gratis.

NOORDKAAP-TAXI

Verwacht op deze taxi geen discrete chauffeurs. Dordtaren (van kunstleken tot, professionele kunstenaars) nemen bezoekers mee op kunstritten in hun eigen auto's, die getransformeerd zijn tot intense 'art experience space'. Met video, geluidskunstwerken en optredens die op luchtige, ontroerende, of humorvolle wijze uitspraken doen over actuele maatschappelijke kwesties. Noordkaap selecteert werk afkomstig uit haar internationale netwerk en presenteert ook een aantal nieuwe werken. In de NKTaxi worden al rijdend werken getoond van hedendaagse kunstenaars uit de hele wereld. Iedere rit eindigt bij een ander monument dat deelneemt aan de Open Monumentendagen. Ook daar laat Noordkaap, binnen de sfeer van het monument, bijzondere kunstwerken zien. De taxi's verzamelen op tijdelijke standplaatsen die te herkennen zijn aan het oplichtend Noordkaap Taxi-bord.

*Station Dordrecht en binnenstad, zaterdag en zondag
11.00 - 21.00 uur. Entree: 2,50 per rit, 12,50 euro voor
een 10-rittenkaart.*

RAAD OP STRAAT

Op zaterdag 13 september is het de Dag van de Democratie en houdt de gemeenteraad van Dordrecht een openluchtsprek-uur bij de plek waar het voor Nederland allemaal begon: Het Hof. Tijdens de Raad op Straat wordt de zichtbaarheid van de Dordtse gemeenteraad vergroot en kunnen de volkvertegenwoordigers op een laagdrempelige manier aangesproken worden en zo vragen snel beantwoorden. Tussen 12.00 uur en 16.00 uur is iedereen van harte welkom om kennis te maken met de raadsleden, vragen te stellen, een praatje te maken of een bakje koffie te komen drinken. Evenals voorgaande jaren zorgt Opnieuw & Co voor een gezellige aankleding van de tenten, die als huiskamers worden ingericht.

PASTAFEEST

Uitgehongerd na het slenteren door de straten en toe aan een culinair hoogstandje? Kom zondagmiddag naar de Smaakstraat, schuif aan bij één van de lange tafels en laat u verrassen door de verschillende soorten pasta die uw smaakpapillen in Italiaanse stemming brengen. Een gezellige afsluiting van een bomvol Monumentenweekend!

*Nieuwstraat, zondag 16.00 - 21.00 uur. Meer informatie:
www.smaakstraat.nl. Twitter: @smaakstraat.*

KUNSTRONDJE DORDT

In het historische centrum van Dordrecht zijn op loopafstand van elkaar ongeveer zeventig zaken gelegen, die kunst, antiek en curiosa en / of (antiquarische) boeken verkopen. Deze zaken zijn aaneengesloten in de Dordtse Vereniging van Kunst- en Antiekhandelaren. Deze vereniging organiseert een aantal activiteiten, waaronder de Dordtse Boekenmarkt en het Kunstrondje Dordt. Het Kunstrondje is een wandeling langs deze deelnemende winkels. Bij de deelnemende zaken en entree Dordrecht | VVV is een gratis brochure te verkrijgen met de route van het Kunstrondje. Speciaal tijdens de Open Monumentendagen openen op zondag tussen 12.00 en 17.00 uur verschillende winkels de deuren.

Bereikbaarheid

Gezicht vanaf de Engelenburgerbrug, 1934

PARKEREN VAN AUTO EN FIETS

Met de auto

In het centrum van Dordrecht zijn vijf parkeergarages die aangegeven worden door het parkeerwijzingsysteem.

- De Parkeergarage Spuihaven (ingang Spuiboulevard, achter het Stadskantoor) is 24 uur per dag open.
- De Parkeergarage Veemarkt (ingang Van Godewijkstraat, achter Belastingkantoor) is 24 uur per dag open.
- De Parkeergarage Achterom (ingang Achterom) is 24 uur per dag open. Deze parkeergarage is nabij intree Dordrecht | VVV en het stadscentrum.
- De Parkeergarage Drievriendenhof (ingang Korte Kolfstraat) is 24 uur per dag open.
- De Parkeergarage Visstraat (ingang Korte Breestraat) is op vrijdag 12 en zaterdag 13 september open van 07.45 tot 01.00 uur en op zondag 14 september van 11.00 - 18.00 uur.

Gratis P-terreinen

Gratis parkeren is mogelijk op het Parkeerterrein Weeskinderendijk aan de Dokweg, ingang Weeskinderendijk. Vanaf dit parkeerterrein is het ongeveer 10 minuten lopen naar de Grote Kerk en de historische binnenstad. Op zaterdag rijdt er vanaf Weeskinderendijk tussen 10.00 en 17.30 uur een pendelbus naar de binnenstad met haltes bij het Stadskantoor en het ANWB kantoor op de Spuiboulevard. Op zondag rijdt er geen bus. Dag en nacht gratis parkeren is mogelijk op Parking Energiehuis aan de Noordendijk. Ná 24 uur is er betaald parkeren. Hier vandaan vertrekt buslijn 10 om het kwartier naar het centrum (op zondag om het half uur).

Met de fiets

In het centrum zijn twee gratis fietsstallingen. De Fietsstalling Statenplein (ingang Kolfstraat, bij V&D) en de Fietsstalling Achterom (ingang om de hoek van intree Dordrecht) zijn op zaterdag 13 september open 06.30 tot 00.00 uur en op zondag 14 september van 11.30 - 17.30 uur. Meer informatie: www.centrumdordrecht.nl.

OPENBAAR VERVOER

Bus

Tussen het NS-station Dordrecht en de gratis Parking Energiehuis rijdt buslijn 10 via een route door het centrum. Er is elke 250 meter een halte. De informatiekiosk van Arriva bevindt zich aan de rechterzijde van het NS station, bij het busstation. Informatie: www.arriva.nl.

Waterbus

Dordrecht is vanaf Zwijndrecht, Papendrecht, Sliedrecht, Hendrik-Ido Ambacht, Alblasserdam, Ridderkerk, Krimpen aan den IJssel en Rotterdam ook bereikbaar met de Waterbus. Deze legt aan op de Merwekade (vanuit richting Papendrecht, Sliedrecht en Rotterdam) en de Hooikade (vanuit Zwijndrecht). Kaartjes zijn aan boord te koop of maak gebruik van uw OV-chipkaart. Fietzen gaan gratis mee. Informatie: www.waterbus.nl.

www.slaapboulevard.nl

**Breng ook een
bezoek aan ons pand met
ruim 125 slaapkamers!**

Alle bekende slaapkamermerken onder één dak. Zes dagen per week geopend. Inspiratie. Maatwerk. Vele stijlen. Specialisatie gezond slapen. Gratis parkeren. Welkom bij de grootste slaapspecialzaak in de regio.

**SLAAPBOULEVARD
kwakernaat**

Boonsweg 7 - Ind.terrein Heinoord - 10 minuten vanaf Kiltunnel - Telefoon 0186-601355 - Volop gratis parkeren